

[Annelise Gottfredsen]

at stedfortræderen godkendes som midlertidigt medlem af Folketinget.

Hr. *Ole Espersen* er valgt i Østre Storkreds, og i anledning af hans orlov indkaldes 1. stedfortræder for Socialdemokratiet i denne storkreds, socialrådgiver *Ingrid Bo Larsen*.

Udvalget til valgs prøvelse har i et møde den 4. november behandlet denne sag, og jeg kan herefter på udvalgets vegne afgive følgende:

Indstilling

Socialrådgiver *Ingrid Bo Larsen* godkendes som midlertidigt medlem af Folketinget fra og med den 10. november 1986.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Udvalgets ovennævnte indstilling vedtoges enstemmigt med 102 stemmer.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Anden behandling af lovforslag nr. L 16:

Forslag til lov om ændring af forskellige skattelove. (Skibsværftsaftalen).

Af ministeren for skatter og afgifter (Foighel).

(Fremsat 7/10 86. Første behandling 14/10 86. Betænkning 29/10 86).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Forhandling

Svend Andersen (S):

Da det fremgår af betænkningen til det foreliggende lovforslag, at udvalget har beskæftiget sig med andre områder af skibsværftsaftalen end dem, der direkte henhører under skatteministeren, skal jeg tillade mig at gå videre og stille et par spørgsmål.

Jeg vil godt høre, om det kan bekræftes, at der i overensstemmelse med aftalens punkt 7 er sket en generel lempelse af de sikkerhedskrav, som stilles fra Skibskreditfonden.

Spørgsmålet var altså, om der er sket en generel lempelse i forhold til hidtidig praksis i alle forhold, hvor sikkerhedskrav er stillet.

Derefter vil jeg godt høre, om eksportkreditordningerne i alle forhold er blevet tilpasset de ændrede låneordninger. Her tænker jeg på, om ændringen af garantierne fra 8 til 14 år i fuldt omfang er blevet tilpasset eksportkrediten.

Ministeren for skatter og afgifter (Foighel):

De spørgsmål, der blev stillet, hører jo alle sammen ind under industriministerens område, hvad forespørgeren også er klar over. Jeg kan kun sige her, at jeg går ud fra, at alle aftalens punkter er opfyldt, men jeg skal på den givne foranledning undersøge det nærmere og give præcis besked om det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

§§ 1-7

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling

vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Forespørgsel nr. F 3:

Forespørgsel til undervisningsministeren:

»Hvilke initiativer agter undervisningsministeren at tage for at give folkeskolen tidsvarende muligheder?«

Af J. K. Hansen (S) m.fl.

(Forespørgslen anmeldt 10/10 86. Fremme af forespørgslen vedtaget 16/10 86).

Begrundelse

Erling Olsen (S):

[Erling Olsen]

Vi har en god folkeskole, men den kunne blive bedre, og hele den uddannelsespolitiske debat handler om, hvordan vi kunne gøre folkeskolen bedre.

Det er oplagt, at folkeskolen har nogle problemer, og disse problemer udlægges forskelligt af forskellige. Vi har hørt undervisningsministeren sige, at folkeskoleloven trænger til en ny formålsparagraf. Det mener jeg ikke, hr. undervisningsminister. Nej, det, folkeskolen trænger til, er nogle flere midler, således at den nugældende folkeskolelovs formålsparagraf kan få den fornødne gennemslagskraft.

Problemet er efter vores mening, at regeringen gennem sin økonomiske politik dels har stillet kommunerne i så vanskelig en økonomisk situation, at det er gået ud over folkeskolen, dels har bragt lærerne i en lønmæssigt meget vanskelig situation, som gør, at mange af folkeskolens lærere søger andetsteds hen, og at klimaet i folkeskolen ikke er, som det burde være, fordi man har trykket lærerne lønmæssigt.

Den anden ting, man ser, er, at der sker en overgang af en del elever fra folkeskolen til den private skole. Privatskoleandelen er stigende, og hvis man spørger, hvorfor det er tilfældet, så er det svar, man oftest får, at i den private skole er man i stand til at arrangere skoletiden på en anden måde. Det betyder, at i den private skole er man i stand til at give et heldagstilbud til eleverne, og det, vi ønsker, er, at man i folkeskolen skal have reelle muligheder for at give eleverne samme tilbud. Vi ønsker, at man skal kunne gå over til en helhedsskole.

Jeg vil gerne her sige, at når vi taler om helhedsskole, tænker vi ikke alene på den omstændighed, at denne skole tidsmæssigt beslaglægger en fuld arbejdsdag – så kunne man kalde det heltidsskole eller heldagsskole – men vi lægger i det, at vi ønsker en naturlig sammenhæng mellem de aktiviteter, som foregår før, i og efter den almindelige skoletid. Det er en helt ny pædagogik, som vi mener vi skal give folkeskolen mulighed for at arbejde sig ind i.

Når der så i øvrigt sker noget i folkeskolen, hvorved man nærmer sig et pædagogisk nybrud, som f.eks. da vi her i Folketinget med et bredt flertal skabte mulighed for en samordnet indskoling fra 1. august i år, ja, så bliver det ikke til noget, fordi der er en strid

om 16 mill. kr. Derfor mener vi, at regeringen nu meget hurtigt må sørge for at få bragt forhandlingerne med Danmarks Lærerforening og Kommunernes Landsforening til ende, sådan at man også i praksis bliver i stand til at gennemføre denne samordnede indskoling. Det er disse ting og mange andre, vi gerne vil have op til debat i dag, og det er motiveringen for forespørgslen.

Besvarelse

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Traditionen for brede flertal i forbindelse med skolepolitikken er blevet fastholdt under den nuværende regering. Skoleordningen er blevet lempet og løsnet, når det gælder strukturen, men samtidig er der sket en præcisering af mål og krav i forbindelse med ændringer af læseplaner. Vi har altså satset på målstyring i stedet for detaljstyring, og det er helt i overensstemmelse med moderne ledelsesprincipper og med de moderniseringsbestræbelser, som vi også anstrenger os for at gennemføre på andre felter.

Jeg vil gerne give nogle eksempler på de lempelser i skoleordningen, der er gennemført.

Vi har tilladt datalære som valgfag frem til 1990. Vi har tilladt skolepasningsordninger i 2 år, og jeg synes, vi skulle tillade dem fortsat. Det er blevet tilladt for ikke årgangsdelte skoler at samlæse børnehaveklasser og 1. og 2. klasse. Hvis ikke vi havde tilladt det, ville børnehaveklassen være forsvundet fra disse skoler, og det var blevet disse skolars død. Vi har også sikret, at det er blevet tilladt for alle andre skoler at etablere samarbejde mellem børnehaveklasse og 1. og 2. klasse, dog på den betingelse, at man har mindst 20 timer om ugen. Den betingelse gælder ikke for de ikke årgangsdelte skoler. Vi har tilladt, at man kan udvikle nye tilbud i 10. klasse, sådan at folkeskolen på den måde kan få nogle af efterskolens, de private skolars og friskolernes fordele, og vi har tilladt kommunerne at give forældrene et friere skolevalg.

Læg mærke til, at på intet punkt er der trukket noget ned over hovedet på de lokale myndigheder eller på skolerne; der er hele vejen igennem tale om nogle nye udviklingsmuligheder, så tingene kan gro nedefra, sådan som vi har tradition for i Danmark.

[Undervisningsministeren]

Vi har fra OECD for et par år siden fået en meget positiv beskrivelse af den danske skoleordning, som man vist godt kan sige er bedre end noget andet lands, og deri fremhæves det bl.a., at den danske skole – foruden at have et enestående forældresamarbejde, et enestående klasselærersystem og en enestående enhedslæreruddannelse med tilhørende efteruddannelse – i særlig grad har tradition for, at fornyelsen gror nedefra, at den bliver til på kommunalt initiativ inden for rammer, der afstikkes centralt.

Det er den danske tradition for fornyelse, og det er den, vi skal fortsætte. Jeg skal love for, at der er sket noget i den henseende de sidste 4 år. Det, vi nu skal overveje, er, hvordan vi kan komme videre.

Så vidt eksemplerne på lempelser.

Så vil jeg også godt give nogle eksempler på, hvorledes vi har præciseret mål og krav i skolen.

Der er udsendt nye læseplaner og vejledninger for dansk, historie og datalære. Der sidder udvalg, der arbejder med nye læseplaner og vejledninger for samtidsorientering, for musik og for fysik/kemi, og et par udvalg er under nedsættelse vedrørende kristendomskundskab, sundheds- og seksualundervisning samt formning. Derudover har direktoratet planlagt at udsende temahæfter om grundlæggende kundskaber, om de praktisk-musiske fag i indskolingen og om natur og teknik, som måske kan udvikle sig til at blive et nyt og spændende fag i 3. til 5.-6. klasse.

Karakteristisk for disse præciseringer af mål og krav og for det indholdsmæssige udviklingsarbejde, der foregår, og som vil blive fortsat, er følgende 4 punkter:

Der sker for det første en ajourføring som følge af den faglige udvikling, som følge af, at der er kommet ny viden og ny teknologi. For det andet sker der som nævnt en præcisering af mål og krav med det formål at hæve niveau og kvalitet. For det tredje sker der en indkredsning af de centrale kundskabsområder, dvs. det centrale stofområde, som alle børn bør kende. For det fjerde sker der en styrkelse af de kulturbærende og kunstneriske elementer i fagene, herunder også en styrkelse af de humanistiske fag og de praktisk-musiske fag, og det kan man stille op imod tendensen i de to foregående årtier til at gøre processen og aktualiteten til hovedsagen.

For at understrege dette indholdsmæssige udviklingsarbejde vil jeg meget snart nedsætte et perspektivudvalg, som skal besvare spørgsmålet: hvilke grundlæggende kundskaber og værdier har børnene og de unge brug for at have med sig som bagage ind i næste århundrede? Det er jo vigtigt at tage bestik af fremtiden, når vi skal forme den skole, der kommer til at forme de børn, der skal leve og virke i næste århundrede.

Vi er på vej mod informationssamfundet, hvor færre vil være beskæftiget med rutinefunktioner, og hvor flere vil blive beskæftiget med at formgive og tilpasse produkterne til menneskene, ligesom der i almindelighed vil være flere beskæftiget i servicesektoren.

I fremtidens samfund bliver det ingen kunst at finde informationer frem. Kunsten bliver at skelne væsentligt fra uvæsentligt, at vælge og vrage mellem kvalitet og det modsatte for at finde vej gennem bombardementet af informationer og billig underholdning. Derfor bliver værdidebatten afgørende. Det bliver afgørende, at vi ikke spilder elevernes tid med ligegyldige tekster. Det er vigtigt, at vi har kvalitetsbegreber og værdimålestokke med inde, når vi vælger, hvad vi skal bruge børnenes tid til.

Som et eksempel på en værdimålestok vil jeg nævne, at det er vigtigt for hele det danske folk, at eleverne i skolen og i uddannelserne møder danskernes fælles erfaringer, som er nedfældet i bøger, billeder, historie, kunst, litteratur og sange, og det er vigtigt at give børnene sans for kunst og kvalitet, så vidt det nu er muligt.

Vi skal udvikle informationsteknologiens muligheder og bruge informationsteknologien, alt hvad vi kan, i skolen, og netop derfor skal vi blive bedre til at undersøge den relevante, den værdifulde, information midt i syndfloden af uendelig ligegyldige informationer. Vi skal udvikle edb-teknologiens muligheder for at individualisere produktionen. Måske får håndværket igen en storhedstid, men det forudsætter jo, at begreber som design, stil, smag og kvalitet bliver meningsfyldte for en større del af befolkningen, dels fordi flere skal være formgivere, dels fordi vi skal have et kritisk publikum, hvis Danmark og Danish Design fortsat skal stå for kvalitet.

Vi skal være mere internationale, vi skal lære mere sprog, og vi skal være mere åbne over for omverdenen. Netop derfor skal vi

[Undervisningsministeren]

også passe bedre på det, jeg kaldte vore fælleserfaringer som folk. Vi skal deltage med liv og lyst i mødet med fremmede kulturer og værdiforestillinger, men netop derfor skal vi være bedre rustede til at kunne forklare os selv og vore børn, hvorfra vi kommer, og hvad det er, der for os er vigtigst i tilværelsen.

Nøgleordene i fremtidens skole og uddannelse bliver således: kvalitet, værdier, kundskaber og kultur. Når jeg tager værdierne med, betyder det ikke, at statsmagten nu skal til at finde ud af, hvad der er godt for menneskene, ej heller, at lærerne nu i undervisningen skal til at dyrke politiske kæpheste. Det afgørende er, at der lægges vægt på indholdssiden. Det er f.eks. kvalitetskriterier og kulturelle kriterier, der skal afgøre, hvad der er værd at læse i dansk og historie. Det er ikke nok, at snakken går om noget aktuelt. Dansk er ikke kun et kommunikationsfag, historie er ikke et samfundsfag.

Jeg vil gerne gøre en særlig bemærkning om de håndværksmæssige og kunstneriske fag. De får efter min mening større betydning i fremtiden af de grunde, jeg nævnte. Derfor skal vi gøre både fagene, eleverne og lærerne den tjeneste at sætte mål og stille krav i disse fag. Det skal være kreative fag, ikke rekreative fag. Og så skal vi sikre, at disse fag læses af lærere, som har lyst til og forudsætninger for at undervise i dem. De små fag må ikke blive til skemaudfyldningsfag. Vi må væk fra den tilstand, hvor et lille fag gives til den lærer, der mangler et par timer på skemaet, i stedet for at blive givet til den lærer, som har lyst til og interesse og forudsætninger for at undervise i faget. Derfor må vi have afskaffet det såkaldte afspadseringscirkulære, for det er det, der skaber stivhed, det er det, der gør det umuligt at være skoleinspektør og skemaplanlægger.

Der er i øvrigt mange andre stivheder, vi bør afskaffe ved samme lejlighed. Regelsaneringen, som vi nu har arbejdet på i mange år, bør følges op af en aftalesanering, og det er mit største ønske til de kommende overenskomstforhandlinger, at der kan blive et bidrag til en sanering af vort aftalesæt, for ellers kan man godt glemme alle ideer om at udvikle fremtidens skole, lukke den op og give plads for nye måder af lægge fagene på. Det kan jo ikke lade sig gøre, hvis ikke vi får saneret aftalesættet.

Nogle vil spørge – hr. Erling Olsen var inde på det: kan disse visioner lade sig realisere, uden at skolen får flere ressourcer? Mit svar er, at kommunerne faktisk har været flinke til at give skolen flere ressourcer. F.eks. skete der det fra 1985 til 1986, at skolen fik så mange ekstra ressourcer, at klassekvotienten for normalklasser, specialklasser m.v. under ét faldt fra 17,5 til 17,3. Hvis man i stedet havde valgt at bibeholde klasse størrelsen på de 17,5, kunne man have fået en ekstra time om ugen på næsten 3 klassetrin, f.eks. en ekstra musiktime på ét klassetrin, en ekstra geografitime på et andet klassetrin og en ekstra dansktime på et tredje klassetrin. Så stor var standardstigningen blot det sidste år.

Hvis kommunerne fortsat ønsker at omprioritere til fordel for folkeskolen – det er deres gode ret, og det må vi, der interesserer os for folkeskolen, jo være glade for – vil jeg kraftigt opfordre til, at man opprioriterer elevernes undervisningstid og giver dem flere timer i stedet for at blive ved med at bruge standardstigningerne på alle mulige andre felter.

Lad mig til slut nævne stikordsvis en række påtænkte initiativer på skoleområdet.

Der vil blive forberedt en standardforsøgsbeskrivelse af faget fransk som et tilbud i 7. klasse som alternativ til tysk. Ligeledes vil der blive forberedt en standardforsøgsbeskrivelse af et natur- og teknikfag på 3.-5. klassetrin. Amter og kommuner vil blive opfordret til at gøre forsøg med at lade kommunerne overtage en større del af ansvaret for specialundervisningen, dvs. også den, der foregår under § 19, stk. 2.

Angående § 19, stk. 1, den almindelige specialundervisning, vil der i denne uge komme en betænkning fra det udvalg, der under ledelse af skoleledernes formand, Birgit Dar, har siddet i et par år. Jeg håber, at der i den betænkning er forslag til, hvorledes vi eventuelt ved at satse på flere normaltimer kan reducere specialundervisningen og derved reducere den deraf følgende klientgørelse af eleverne. Der gøres jo mange spændende frikommuneforsøg med dette.

Endelig vil der blive gjort et forsøg på at gøre en indsats for de sent udviklede. Efterhånden som ungdomsarbejdsløsheden for de helt unge er ved at forsvinde, og efterhånden som restgruppen svinder ind – restgruppen er

[Undervisningsministeren]

i øvrigt et dårligt ord, men da alle ved, hvad det betyder, bruger jeg det også her – vil vi i stigende grad blive opmærksomme på, at i den tilbageværende restgruppe vil der være nogle elever, for hvem skolens tilbud ikke er tilfredsstillende, og det må vi arbejde med. Jeg kan ikke sige i dag, hvad arbejdet vil føre til, men jeg kan sige, at vi har haft et Sorø-møde om sagen, og dér lovede jeg, at vi ville arbejde videre med det.

Lærerruddannelsesloven skal ifølge et flertal i Folketinget ændres. Det har jeg fået pålæg om at sætte i gang, vistnok efterhånden et par gange, og nu er jeg ved det, nu sker der noget. Når jeg har fået nedsat det førnævnte perspektivudvalg, vil jeg med dette udvalg drøfte, hvorledes vi kan tage hul på et forberedelsesarbejde, som kan føre til en ny lærerruddannelseslov.

I statsministerens åbningstale blev det også nævnt, at perspektivudvalgets arbejde skulle føre til overvejelser om en ændring af eller en tilføjelse til skolelovens formålsparagraf. Jeg vil gerne understrege, da nu hr. Erling Olsen var inde på det, at jeg mener ikke, der nødvendigvis er noget forkert i den gældende formålsparagraf, men den er mangelfuld. Den mangler noget om skolens kulturbærende opgave, og derfor mener jeg, vi har brug for, at perspektivudvalget tænker tanker om, hvorledes vi kan supplere formålsparagraffen og måske i den forbindelse ændre den, når vi om et par år eller flere skal til at drøfte en ny skoleordning. Jeg er sikker på, at de forslag til tilføjelser til formålsparagraffen, som vi eventuelt kan finde frem til, vil være nogle, som kan leve op til den tradition, vi har for, at der skal samles brede flertal i skolepolitikken. Den tradition agter regeringen at gøre alt for at leve op til.

Forhandling

Erling Olsen (S):

Vi vil også fra vores side gøre, hvad vi kan for at nå frem til brede flertal i skolepolitikken; folkeskolen tåler ikke, at dens dagligdag ændres efter hvert valg. Men denne bekendelse til princippet om brede forlig må ikke føre til, at man ikke kan se forskel på holdninger, og derfor vil jeg bruge dette indlæg til at præcisere nogle forskelle mellem de holdninger, som fremgår af undervisningsministerens artikel i et af de seneste numre af

tidsskriftet Uddannelse, en artikel, hvis hovedtanker også genfandtes i det indlæg, undervisningsministeren havde her, og så de holdninger, som præger Socialdemokratiet, og jeg vil gerne gøre det ved at belyse de 4 nøgleord for undervisningsministeren, nemlig værdi, indhold, fornyelse og kvalitet.

Der er visse ting i værdibegrebet, som vi er enige om, men når vi taler om værdi i Socialdemokratiet, tænker vi først og fremmest på, at skolen skal lære hver enkelt elev at stille krav til sig selv, krav om at gøre sit bedste, uanset hvad dette bedste så måtte være. Det er ikke for at disciplinere eleverne, men for at lære dem selvdisciplin. Det er også vigtigt for os, at man i undervisningssystemet skal lære eleverne at yde og finde ud af, hvad de er bedst til, og at hjælpe dem til at udvikle sig dér, hvor de er bedst.

Den anden ting, vi lægger i værdibegrebet, er, at uddannelsessystemet lærer sine elever at arbejde sammen. Heri ligger både at udvikle deres sans for at tage hensyn til hinanden, deres evne til at trække på samme hammel og deres evne til at indgå og overholde aftaler, tidsfrister osv.

Derudover er det meget vigtigt, at eleverne bibringes en fornemmelse af, at alle mennesker hører sammen og har et ansvar for hinanden, og at dette ansvar ikke standser ved landegrænserne. Endelig skal de gives en opfattelse af, at et samfunds, ja også en skoleklasses kvalitet bedømmes efter, hvorledes de svageste medlemmer behandles.

I værdikravene lægger vi altså selvdisciplin, evnen til samarbejde, evnen til at tage hensyn til andre og derudover sans for de værdier, der ikke kan måles i penge.

Når vi taler om indhold, så mener vi, at ministeren i alt for høj grad ser tilværelsen gennem fagbriller. Vi mener ikke, tilværelsen er opdelt i fag, men at den er domineret af sammenhænge. Vi mener, at for at trænge ind i disse sammenhænge må man have nogle grundlæggende kundskaber, beherske visse teorier, skaffe sig visse færdigheder og tilegne sig visse arbejdsmetoder, men at meget af det går på tværs af fagene. Vores bestræbelser for at give uddannelserne et mere tidssvarende indhold går derfor ud på at forskyde vægten fra det snævre faglige i retning af de tværgående sammenhænge.

Når ministeren taler om kundskaber, så nævner han ofte eksempler på skoleelevernes

[Erling Olsen]

man glende paratviden. Det er det, man kender fra kongerækker, salmevers og den tyske grammatiks remser. Det kan naturligvis være vigtigt, at man i visse tilfælde helt uden hjælpemidler kan fremkalde og genkalde visse oplysninger af meget præcis og indiskutabel karakter, men det er faktisk ikke denne form for viden, som vi kalder quizviden, vi lægger i begrebet kundskaber. All right, det er vigtigt at have visse kundskaber, men den kundskabstegnelse, der har karakter af quizviden, skal nedprioriteres. Man siger, at sådan noget kan man altid slå op, men man skulle jo gerne vide, hvor man kan slå tingene op og have en fornemmelse af det.

Derfor må man have en paratviden af den art, vi kalder strukturel paratviden. Det betyder på mere almindeligt dansk, at man skal have et vist overblik over, hvorledes tingene hænger sammen, og et grundlæggende kendskab til de bagvedliggende teorier, og så skal man beherske en række arbejdsmetoder. Denne form for paratviden skal opprioriteres.

Den tredje form for paratviden kaldes ofte for praktisk og kropslig. Det er indøvelse af en række ikke-boglige færdigheder, f.eks. evnen til at håndtere værktøj af forskellig art, kendskab til materialer. Af mange grunde ønsker vi også dette opprioriteret.

Vores indholdsbegreb har noget med sammenhænge at gøre, og vores paratvidensbegreb er ikke quizviden, men det er kendskab til sammenhænge, og det er at prøve på også at give den praktiske og kropslige indøvelse en opprioritering.

Når vi taler om fornyelse, taler ministeren i høj grad om at følge med den tekniske udvikling. Det mener vi er en helt naturlig og rutinemæssig form for fornyelse. Det er selvfølgelig vigtigt, og det er også vigtigt at forny sig under hensyn til svingninger i arbejdsmarkedets efterspørgsel efter uddannet arbejdskraft.

Men den fornyelse, der virkelig tæller for os, er den pædagogiske fornyelse. Vi tænker ikke mindst på den helhedsløsning, som min partifælle hr. J. K. Hansen vil sige noget mere om. Og vi taler også om pædagogisk fornyelse i den forstand, at vi mener, at man må dimensionere det, der skal læres, dimensionere skolens hverdag på en sådan måde, at man tager udgangspunkt i den tid, hvor børnene er i skolen, og siger: vi har så og så

meget tid til rådighed; hvad er de vigtige, grundlæggende kundskaber, hvad er de vigtige sammenhænge, vi kan få ind i denne tidsramme, når vi i øvrigt skal sikre en naturlig vekselvirkning mellem det, der i dag foregår før, i og efter skoletiden?

Når vi taler om kvalitet, taler vi også om kvalitet i den forstand, ministeren nævner. Men vi lægger også vægt på kvalitet i den forstand, at vi bedømmer selve uddannelsessystemets evne til at få de ikke-bogligt anlagte gjort fortrolige med mere abstrakt tænkning. Nærmere betegnet har det noget at gøre med evnen til at forbinde praktisk og teoretisk arbejde, så det teoretiske kommer til at fremstå som nyttige redskaber til at løse praktiske problemer. Det har også noget at gøre med evnen til at gøre arbejdet i folkeskolen så lystbetonet, at man undgår skoletræthed og frafald, og det har noget at gøre med at give mennesker lyst til og mulighed for at lade sig efter- og videreuddanne.

Det, jeg ville sige i den korte tid, der har været til rådighed, er, at vi ikke står for en skole uden værdier. Vi står ikke for en målsætningsløs og slap skole. Vi ønsker en skole, hvor eleverne skal stille krav til sig selv om at yde deres bedste. Vi ønsker en skole, der skal udruste eleverne så godt som muligt til deres efterfølgende tilværelse. Vi mener, at værdier, indhold, fornyelse og kvalitet er meget væsentlige ting, som ministeren har kaldt frem i debatten, men vi har gerne villet understrege, at i disse begreber lægger vi noget andet end ministeren, samtidig med, at vi i øvrigt er indstillet på, at man på folkeskoleområdet skal tilstræbe brede løsninger.

J. K. Hansen (S):

I Socialdemokratiet er vi tilfredse med, at vi nu får en generel debat om fremtidsperspektiverne i den danske folkeskole. Den samfundsmæssige udvikling og ændringerne i børnenes opvækstvilkår har gjort det bydende nødvendigt, at vi får tegnet fremtidsperspektivet for fremtidens skole.

Skolen bliver nødt til at omstille sig til en situation, hvor der hele tiden sker forandringer, og hele tiden være klar til at uddanne fremtidens børn til fremtidens samfund, og vi må være meget opmærksomme på de ændrede opvækstvilkår, børnene har i dag, og det vil næppe blive anderledes i fremtiden.

[J. K. Hansen]

Lad mig give et par eksempler på det. Gennemsnitsfamilien er blevet mindre, der er hyppigere opbrud i familien af forskellige grunde: erhvervsmæssige arbejdsskift, eller fordi forældrene går fra hinanden. Begge forældre er udearbejdende. Et barn, der begynder skolegangen i dag, har ofte flere daginstitutionsår bag sig. Der er således andre faste tilholdssteder end lige netop hos forældrene, ja, forældrene er ofte to blandt flere voksne nøglepersoner i hverdagen, og mange børn lever, kan vi sige, en uoverskuelig tilværelse mellem hjem, daginstitution og skole. Længe før skolegangens begyndelse har børnene været vænnet til at omgås og blive underholdt af voksne på en tvangfri og uimponeret måde, og folkeskolen får ved modtagelse af disse børn en langt mere vidtgående opgave end tidligere.

Vi må derfor stille en række krav til fremtidens skole. Vi må stille det krav, at børnene får en roligere og mere overskuelig hverdag. Vi må stille det krav, at vi får koordineret en række af de aktiviteter, der indrammer børnenes liv, på en sådan måde, at i de mange år de går i skole, skabes der en større grad af helhed i deres tilværelse.

Hvordan får vi opfyldt disse krav? Ja, dertil behøver vi ikke en ny folkeskolereform, ikke fordi vi mener, at folkeskoleloven er noget statisk – er der behov for ændringer, så gerne det – men vi mener i øjeblikket ikke, at der er behov for en ny folkeskolereform. Vores nuværende folkeskolelov indeholder så mange udnyttede elementer i sig, at der er mulighed for at følge udviklingen op.

Det er ej heller en ændring af folkeskolens formålsparagraf som bebudet af statsministerens åbningstale, der er behov for. Formålsparagraffen er vel en af de smukkeste lovtekster, vi har i vores land. Den indeholder de tre elementer, vi mener er helt nødvendige for, at vores folkeskole kan fungere, tre elementer, der beskriver hver sit kompetenceområde: for det første kvalifikationsudviklingen, for det andet den personlige udvikling, for det tredje den sociale udvikling.

Kvalifikationsmålene er fastlagt som tilegnelse af kundskaber, færdigheder og udtryksformer, som medvirker til den enkelte elevs alsidige udvikling. Målet for den personlige udvikling er beskrevet med ord som oplevelse og selvvirksomhed, lyst til at lære og udfolde fantasi samt evne til selvstændig vurde-

ring og stillingtagen. Målet for den sociale udvikling fremgår af formuleringer som medleven, medbestemmelse i et demokratisk samfund, medansvar for løsninger af fælles opgaver, og derfor fremhæves som et fundament for skolens undervisning og dagligdag, at der bygges på åndsfrihed og demokrati.

Så det er forkert, hvis ministeren mener, at formålsparagraffen er målsætningsløs eller kulturløs. Den er hverken målsætningsløs eller kulturløs, og derfor behøver vi ikke nogen ændringer.

Problemet er mere, at folkeskolen ikke i praksis lever op til sin formålsparagraf, og det er egentlig lidt uforståeligt, at vi trods vor pædagogiske og psykologiske viden om problemerne ikke har formået på et langt tidligere tidspunkt at sætte ting i gang, der muliggjorde formålsparagraffens intentioner.

Vi trænger altså gevaldigt til at sætte en række initiativer i gang, der sikrer formålsparagraffens gennemslagskraft i folkeskolens virksomhed, og det er det, vi skal i gang med.

Vi ved, at der rundt omkring i vore kommuner er en række initiativer i gang. Jeg har andetsteds nævnt navne, og jeg kan gøre det igen: i Gladsaxe, i Skagen, i Sønderborg, i Hirtshals, i Værløse, bare for at nævne nogle områder.

Vi ved også, at der foregår et udviklingsarbejde omkring fremtidens skole på en række skoler rundt i landet. Men langt fra alle er med. På en lang række skoler møder vi fortsat et alt for stort antal børn, der er trætte af skolens uvirkelige teoretiske og abstrakte kundskabsformidling.

Jeg kan kun anbefale, at ministeren tager de ting med, der kommer derudefra, i det bebudede perspektivudvalg, som jeg nu kan forstå ministeren vil nedsætte, hvad vi hverken vil eller kan sætte os imod.

Jeg vil godt præcisere, at folkeskolen er en kommunal skole, men det fritager hverken Folketing eller regering for at give kommunerne mulighed for og incitament til at sætte et udviklingsarbejde om fremtidens skole i gang.

Vi skal have et helhedsskoleforsøg i gang ved de flest mulige skoler, en helhedsskole, der muliggør børnenes ophold i og omkring skolen i de fleste dagtimer, og hvor der er en naturlig sammenhæng mellem leg, undervisning og fritidsaktiviteter. Vort mål for hel-

[J. K. Hansen]

hedsskolen må være for det første at bidrage til børns alsidige udvikling, for det andet at bidrage til at skabe større helhed i børns daglige liv ud fra kvalitative synspunkter, for det tredje at skabe organisatorisk sammenhæng mellem forskellige personalegrupper og institutionstyper og for det fjerde at give børnene et godt og sikkert sted at være, medens forældrene er fraværende, altså på arbejde.

Vi skal have afskaffet skoleklokkens 45 minutters tyranni. Vi skal have afløst det af et fleksibelt, modul uge- eller årsskema. Vi skal have den fagopsplittede undervisning afløst af en tværfaglig og mere projektorienteret undervisning. Vi skal have enelærerprincippet afskaffet til fordel for et lærergruppesystem. Disse ting skal vi have sat i gang.

Vi ønsker fortsat skolen bygget op omkring de tre grupper, nemlig børnene, lærerne og forældrene. Derfor må og skal demokratibegrebet i skolen fremmes, og klassen må være det helt naturlige centrum for samarbejdet mellem de tre grupper. Skole-hjem-samarbejdet skal styrkes, og elevdemokratiet i skolen skal have et reelt indhold, en reel mulighed.

En række af de forsøg vil kunne gennemføres i vore kommuner uden om folkeskoleforsøgsrådene. Alligevel mener vi, det vil være nødvendigt at styrke folkeskolens forsøgsråd for at sikre, at skolen hele tiden kan følge med i samfundets udvikling.

Endelig må vi ikke glemme lærerne. Lærernes arbejdsvilkår må nødvendigvis tages op til revision. De lærere, der har eller får særlige funktioner, f.eks. i forbindelse med skole-hjem-samarbejdet og på en lang række andre områder, må sikres den fornødne tid hertil. Og samarbejdet omkring samordnet indskoling må også bringes på plads. Der vil i vid udstrækning være behov for efteruddannelse af lærere.

Må jeg slutte med at sige, at helhedsskolen, som vi forestiller os den, naturligvis må forberedes meget grundigt, og det gøres ikke uden tilførsel af ressourcer. Det er rigtigt, at de seneste års besparelser på folkeskoleområdet har givet eleverne mindre undervisningstid og lærerne forringede arbejdsvilkår. Det vil vi gerne have løst op for, fordi vi ønsker, at vi får indrettet skolens dagligdag til et udviklende være- og lærested for vore børn, til en god arbejdsplads for lærerne og til et na-

turligt sted for forældrene at komme. Jeg skal derfor fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet Folketinget pålægger regeringen

1. At give folkeskolens formålsparagraf gennemslagskraft ved at sørge for, at der er tilstrækkelige midler til rådighed for folkeskolens videre udvikling.

2. At give alle skoler mulighed for forsøg med en helhedsskoleløsning, der skaber en naturlig sammenhæng imellem de aktiviteter, som nu foregår før, i og efter den almindelige skoletid.

3. At føre forhandlingerne med Danmarks Lærerforening og Kommunernes Landsforening til ende snarest, således at der i praksis skabes muligheder for den samordnede indskoling,

går Tinget over til næste sag på dagsordenen.«

(Dagsordensforslag nr. D 4).

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår i forhandlingen.

Kirkegaard (KF):

Folkeskolen er den mest betydningsfulde uddannelsesinstitution i Danmark. Det er her, grundlaget bliver lagt for alle senere uddannelser, og folkeskolens betydning for børnenes holdning til fundamentale livsspørgsmål kan næppe overvurderes.

På langt de fleste skoler foregår der en god og solid arbejdsindsats, men det sker på trods af folkeskoleloven og ikke på grund af den. Derfor er vi meget glade for, at statsministeren i sin åbningstale så klart beskrev behovet for bl.a. en ændring af formålsparagraffen, og vi er glade for undervisningsministerens svar på den socialdemokratiske forespørgsel, og vi mener, at svaret indeholder en lang række elementer, der kan danne grundlag for vore kommende drøftelser.

Efter vores opfattelse lider folkeskolens regelsæt af tre grundlæggende svagheder. Der kan sikkert nævnes flere, men jeg vil koncentrere mig om disse tre.

For det første havde lovens mødre og fædre ild i munden, da de skulle formulere skolens centrale opgave: formidling af kundska-

[Kirkegaard]

ber. Denne valne formulering i formålsparagraffen smittede af på beskrivelserne af fagenes mål og de vejledende læseplaner. Man gav op over for den kendsgerning, at menneskehedens samlede sum af viden var så overvældende, at ingen kunne kapere det hele. Når man alligevel ikke kunne klare det hele, så var det jo lige meget, hvad man lærte. Hovedsagen var, at man lærte at lære. Man gjorde ikke noget helhjertet forsøg på at indkredse de centrale kundskabsområder, men nøjedes med at angive nogle eksempler. Resultatet er blevet, at langt de fleste folkeskoleelever lider af en katastrofal mangel på almenviden. Hver gang man har forsøgt at undersøge dette spørgsmål, er man blevet forskrækket over resultatet.

For det andet kasserede man med vedtagelsen af loven i 1975 de almene menneskelige værdier, den gamle lov hvilede på, og erstattede dem ikke med nye. Begreber som etiske og kristelige værdier, ærbødighed for menneskelivet og naturen, kærlighed til hjemmet og vort folk og land, der var centrale led i bekendtgørelsen fra 1960 om den gamle lov, disse højtidelige begreber grinede den pædagogiske avantgarde meget ad i begyndelsen af 1970'erne – ja, bagtroppen i den pædagogiske debat griner vel stadig væk. Men den megen morskab over disse begreber kan ikke skjule, at skolens helt nødvendige opdragelsesvirksomhed herved kom til at hvile på sand og ikke på klippegrund. Man kastede simpelt hen barnet ud med badevandet.

For det tredje savnes det, som ministeren har kaldt den kulturelle forankring, en understregning af det betydningsfulde i, at børnene kommer til at kende deres rødder, at de får en ballast af viden om de strømninger af kulturel, religiøs og åndelig karakter gennem tiderne, som er baggrunden for danskernes måde at leve på. Hvis børnene ikke får et sådant kendskab, så har de ikke en fair chance for at møde den udfordring, informations-samfundet vil stille dem over for: et konstant bombardement af informationer og international underholdning døgnet rundt via den teknik, som vil stå til befolkningens rådighed.

Jamen, vil nogle sikkert spørge: står der da ikke i formålsparagraffen nogle smukke ord om demokrati? Kan man ikke anvende dette begreb som grundlag for skolens hold-

ningsmæssige profil og opdragelsesvirksomhed? Dertil er svaret klart nej. Demokrati er hverken en livsholdning eller en verdensanskuelse. Demokrati er såmænd blot en skikkelig måde at være uenig på. Jeg tror, det var professor Løgstrup, der brugte den formulering i en af sine sidste forelæsninger. Og så kan jeg føje til, at demokrati da også er en særdeles hensigtsmæssig måde at finde frem til fælles beslutninger på – til trods for eventuel uenighed. Derfor skal begrebet demokrati ikke ud af formålsparagraffen, men det kan slet ikke stå alene.

Vore bestræbelser i de kommende måneder må være at få fjernet fundamentale svagheder og få dem erstattet med noget, der kan holde. Der er ikke noget at sige til, at der er problemer med kundskabsformidlingen, når man famler i blinde. Derfor må vi erstatte dette kæmpemæssige pædagogiske tag-selv-bord med et nøje gennemtænkt menukort, så der i skolen kan serveres et udsøgt måltid, som er sammensat og tilberedt efter nøje overvejelse. Derfor er vi glade for ministerens tilkendegivelse om, at nu skal begrebet centrale kundskabsområder indkredses, så vi kan få et godt udgangspunkt for udarbejdelse af læseplaner. Der er i allerhøjeste grad behov for en præcisering af folkeskolens faglige mål.

Vi bør også forsøge at finde frem til et fælles værdigrundlag for skolen. Værdinihilmens tid er forbi. Det er ikke sikkert, at vi kan anvende de samme formuleringer som i 1960, selv om jeg vil hævde, at de dengang nævnte værdier er langt at foretrække for ingenting. Det må kunne lade sig gøre at formulere noget om de værdier, som er kommet til os udefra, fra Jerusalem, fra Athen, fra Rom, og noget om de værdier, som har dansk rod, og som alle kommer til udtryk i dansk kulturel og historisk tradition. Hvis vi ikke magter denne opgave, ser det i sandhed sort ud med hensyn til folkeskolens fremtid.

Ministeren har ikke lagt op til debat om folkeskolens struktur. Jeg vil dog gerne alligevel sige et par ord om denne.

Vores udgangspunkt er en erkendelse af, at eleverne møder med vidt forskellige forudsætninger, vidt forskellige evner og anlæg. De er ligeværdige, men de er forskellige, og dette udgangspunkt er man nødt til at tage hensyn til, når arbejdet skal tilrettelægges.

[Kirkegaard]

Alle skal lære meget, men ikke nødvendigvis lige meget og ikke nødvendigvis det samme.

Efter vores opfattelse blev enhedsskolen fra 1975 for meget enhed og for lidt skole. Man satte streg under midtergruppen og parentes omkring de bogligt bedst udrustede. Det viste sig nu i øvrigt, at denne sidste gruppe klarede sig ganske godt alligevel. Omkostningerne ved 1975-loven er blevet båret af den bogligt svage elevgruppe; det har talrige undersøgelser bekræftet. Dette sørgelige resultat skyldes nu ikke kun enhedsskolens struktur, men også, at kravene blev mere udflydende, at disciplinen blev mere svækket. Sådanne tilstande synes især at gå ud over elever, der ikke får tilstrækkelig støtte hjemmefra. Børn fra uddannelsesstærke hjem rammes ikke i samme grad.

Socialdemokratiet spørger, hvad vi skal gøre for at gøre folkeskolen mere tidssvarende. Det gør vi nu ikke ved at gøre folkeskolen til en døgnflue. Det gør vi ikke ved at jage de sidste nye pædagogiske modeluner. De kan måske være rigtige, men det er jo alligevel kun overfladen. Derfor består opgaven ikke så meget i at gøre folkeskolen tidssvarende, snarere at gøre den mere tidløs. Påklædningen, det ydre, kan vi altid skifte ud, men vi skal sørge for, at grundlaget er i orden, og vi glæder os meget til de kommende måneders debat om dette centrale spørgsmål.

Hanne Severinsen (V):

Jeg synes, at i den her debat er der grund til at understrege, at vi faktisk har en ganske god skole. Den OECD-rapport, ministeren nævnte, er et eksempel på, at hvis vi sammenligner os med andre lande, konstaterer vi, at det ikke står særlig dårligt til.

Når jeg starter med at understrege det, er det, fordi der i den senere tid har været en tendens til, at man har talt om krise i skolen og krise blandt elever og lærere, og det skulle nemlig skabe en modløshed og en håbløshed, som der ikke er grundlag for. I stedet synes jeg, vi skulle understrege, hvad vi er gode til, og hvad vi kunne blive bedre til. Vi skal også anerkende, at der foregår et vældigt udviklingsarbejde rundt omkring på vore skoler. Det, som er opgaven, er at stimulere det udviklingsarbejde og sikre, at det fortsætter med at gro nedefra.

Man skal passe meget på med at tro, at man kun kan løse problemer med nye regler og nye strukturer. Det, der er brug for, er forenkling og større bevægelsesfrihed. Det er det, der gør, at skolen virkelig kommer i gang med udviklingsarbejdet.

Det har vi set eksempler på i friskolerne. Det er derfor, de er så populære. Regeringen har bestræbt sig for at give folkeskolen de samme muligheder, som friskolerne har haft, og det har der været gode resultater med. De fleste ændringer, man har foreslået fra regeringens side, har gået på, at man skulle skaffe skolen nye muligheder, ikke flere regler. Det gælder indskolingsordningen, det gælder det friere skolevalg, det gælder 10. klassemulighederne og på en lang række andre områder.

Man skal også passe på med at tro, at det alene er et spørgsmål om øgede ressourcer til skolerne. I den forbindelse vil jeg godt pege på, at der ikke er tale om nedskæringer inden for skoleområdet, tværtimod. Hvis vi ser på lærerskematimeforbruget, ser vi, at det i de sidste 12 år er steget fra 1,73 pr. elev til 2,33. Det er dog en ganske pæn stigning. Det har desværre ikke betydet, at eleverne har fået flere timer, for det er først og fremmest gået til specialundervisning, nedsættelse af klassekvotienter og timerreduktioner. Det kan være meget godt alt sammen, men vi vil opfordre kommuner og skoler til at lægge vægt på, at fremtidige forbedringer kommer til at betyde, at den almindelige skoledag får flere timer.

Som ministeren lige har redegjort for det, bestræber regeringen sig for i de kommende år i høj grad at styrke målsætningen i de enkelte fag og går også i gang med en debat om skolens formålsparagraf. Det er en vigtig opgave at undervise, for vi skal på den måde blive i stand til at klare fremtidens udfordringer, så alle kan være med til at forme fremtiden. Der har vi brug for åndelig bagage og kulturelle værdier, men det siger formålsparagraffen ikke nok om. Vi har brug for en debat om, hvad det egentlig er, vi vil med skolen, og hvordan vi får styrket de åndelige værdier, som vi alle bliver nødt til at lægge meget vægt på.

Da regeringen trådte til, herskede der overalt i samfundet, også i skolen og især blandt lærerne, en udpræget teknologiangst. Derfor var det en vigtig opgave, da regerin-

[Hanne Severinsen]

gen trådte til, at få den nye teknologi ind i skolerne, ikke som mål i sig selv, men som redskab til at lære f.eks. matematik, grammatik og stavning på en sjovere og hurtigere måde.

Det er en debat, vi er ved at have overstået. Det er godt i gang, og selvfølgelig skal vi videreudvikle det. Men det skal ikke få nogen til at tro, at fremtidens udfordringer bare kræver, at vi får teknisk kendskab. Tværtimod betyder de store udfordringer, at vi får brug for, som jeg før sagde, mere åndelig baggage. Vi skal være opgaveløsere. Vi skal være kreative. Vi skal kunne skelne mellem skidt og kanel. Vi skal have sans for kvalitet. Derfor er det vigtigt, at vi får styrket fagenes kreative og kulturbærende indhold.

Det er det lille barns natur at være nysgerrig og ivrig efter at lære. Men alt for ofte bliver det skuffet, og det kommer til at synes, at det er kedeligt at skulle lære noget. Alt for ofte giver vi det tygget mad og stiller for få krav, først og fremmest for få individuelle krav. Vi er nemlig alle gode til noget, og det er skolens opgave at stimulere eleverne til det, de kan, og udvikle deres kreative evner, ikke at tilpasse dem til en grå masse.

I tirsdags drøftede vi her i Tinget i forbindelse med kulturformidlingen, hvordan man kunne få børnene bort fra bare at være passive tv-kiggere. Det er noget, der i høj grad hænger sammen med den måde, vi opdrager vores børn på, og det er forældrenes ansvar i samarbejde med skolen.

Der foregår inden for folkeskolen i disse år en spændende debat om fremtidens skole. Man er i stigende grad blevet opmærksom på, at det nok er forkert med politisk missionering, men det er også forkert med holdningsløshed. Alting er ikke lige meget, og lærere må godt være forskellige, bare de er optaget af det, de er i gang med.

Der foregår også en god debat om, hvordan vi udnytter ressourcerne bedre. Flere steder gøres der forsøg med at give mere dispositionsfrihed. Vi giver f.eks. et bloktilskud pr. elev. Så har man så og så mange timer at rokere med, og det er mange gange noget, der sætter en ny udvikling i gang, fordi man pludselig opdager, at hvis man selv kan prioritere, så prioriterer man måske lidt anderledes. Og hvis man pludselig får den mulighed, så behøver man måske ikke altid f.eks. at

have så meget specialundervisning, som man har i øjeblikket.

Der er også gjort forsøg på at åbne skolen, og man debatterer, hvordan den kan blive mere åben over for det omgivende samfund. Skolen skal ikke være en lukket verden, og det er godt, hvis nogle af lærerne har andre erfaringer og anden specialviden end den traditionelle.

Men det er også vigtigt, at vi her i Folketinget bevarer den tradition for brede forlig og enighed, der trods alt, selvfølgelig med nuanceforskelle, har været. Vi ser nok forskelligt på nogle ting, men der er også ting, vi er enige om. Det er vigtigt, at folkeskolen får mulighed for at udvikle sig roligt i fremtiden.

Hanne Thanning Jacobsen (SF):

Sommerens debat om folkeskolen har ikke overraskende afsløret, at der er to helt modsat rettede syn på, hvad elever er for nogle mennesker. Nogle mener tilsyneladende, at eleverne er som tomme flasker, som forældre og lærere kan fylde med den blanding, de nu anser for at være den rigtige. Vi andre mener, at børn udvikler sig selv i samarbejde med andre børn og med de voksne, de omgås og bliver vejledt af.

Overordnet er der to ting, der hindrer folkeskolens videre udvikling, nemlig manglende tid og manglende ressourcer. I den nødvendige videreudvikling af folkeskolen mener SF, at de bedste sider af den nuværende skole skal bevares. Det drejer sig om klasselærerprincippet og den i princippet udelte undervisning.

Vi vil en skole, hvor eleverne i samarbejde med deres lærere har tid til at planlægge og gennemføre undervisningsforløb, så børnene oplever både enkeltheder og helheder. Skolen bør være stedet, hvor der er tid til at fordybe sig i et arbejdsforløb, stedet, hvor eleverne oplever, at deres indsats er til nytte og har værdi for dem selv og for andre. Skolen skal være stedet, hvor den enkelte elev får lov til at udfolde sine praktiske, musiske og kreative evner samtidig med indlæringen af den nødvendige basisviden.

Den nu 10 år gamle folkeskolelov rummer en række muligheder, som netop på baggrund af den manglende tid og de manglende ressourcer aldrig er blevet ført ud i livet.

[Hanne Thanning Jacobsen]

Skolens virkelighed er en 45 minutters opdeling, som bevirker en stresset, opsplittet skoledag i stedet for en dag, der giver ro og sammenhæng i arbejdet. En fagopdeling i stedet for fagsamarbejde. Et ugeskema i stedet for et årsskema. Kursusdeling i stedet for ikke-kursusdelt undervisning. Stramme regler for at fravige skemaet i stedet for frit at kunne lægge undervisningen uden for skolens beskyttende mure og gøre erfaringer dér. Mange lærere om den enkelte klasse, hvilket kan bevirke en usammenhængende undervisning i stedet for med få lærere at samarbejde om den enkelte klasse.

Sagt på en anden måde er skolens virkelighed nogle læseplaner, der er centreret om viden, om kvalificering og sortering til arbejdsmarkedet, om prøver og eksaminer. Kort og godt: det handler om den individuelle konkurrence, om at du eller ikke du.

Hvis Folketinget virkelig ønsker, at folkeskolen skal komme videre, skal den have mulighed for at arbejde med en udvikling af skolens indhold, struktur og organisation, og derfor bør hele folkeskolen i de kommende år gøres til ét stort udviklingsarbejde, hvor følgende områder må være i centrum:

For det første en virkeliggørelse af ordene om skolens åbning mod det omgivende samfund, således at vekselvirkningen mellem lokalsamfundet og de tre brugergrupper, elever, forældre og lærere, styrkes afgørende.

For det andet pædagogiske reformer, der udvikler nye kompetencer. Dermed mener jeg bl.a., at føjelighed skal erstattes af selvstyre, historisk paratviden af historisk forståelse for sammenhænge, forbrugerisme af økologisk fornemmelse og individuel konkurrence af alsidig virksomhed i fællesskab med andre.

For det tredje en demokratisering af styringsformen, således at aktiviteterne i langt højere grad bestemmes af samspillet mellem elever og lærere og mellem eleverne indbyrdes.

At lave folkeskolens undervisning om efter de retningslinjer, jeg her har skitseret, kræver efteruddannelse og videreuddannelse af lærerne. De har jo selv fået deres uddannelse efter samme model som børnene og vil derfor have brug for at sætte sig ind i en sådan ny undervisningsstruktur.

At der i lærerkredse omkring projekt »Fremtidens skole« er engagement og entusi-

asme, har de sidste 2 år til fulde vist. Folkeskolens Dag i marts viste ligeledes, at der blandt forældrene er en stor forståelse for og vilje til samarbejde om skolen.

Formålet med skolen i fremtiden må være, at eleverne får selvtillid, selvværd, tro på fællesskabet og forståelse for det sociales betydning. Der skal være plads for og tid til glæden ved at sanse og føle og udtrykke sig. Der skal være plads for og tid til fordybelse og nysgerrighed. Fagene er redskaber i helheden. De skal give eleverne muligheden for at stille præcise og nuancerede spørgsmål, men det behøver som sagt ikke at være med den opbygning af fag, som vi ser i dag, og slet ikke i det timemæssige forhold, vi kender nu.

I debatten om, hvordan der skabes sammenhæng i børnenes dag, har det svirret med flere forskellige udtryk: heltids-, heldags- og helhedsskole. I SF finder vi de to første betegnelser uheldige. Heltidsskolen udtrykker det kvantitative og dermed en pasnings- og opbevaringsordning, som vi ikke kan gå ind for, heldagsskolen har fra gammel tid været brugt om et socialpædagogisk tilbud til specielle elever, hvorimod begrebet helhedsskole for os er dækkende for både en opdragelses- og pasningsmæssig funktion og for en kvalitativ pædagogisk fornyelse.

Det er ustandselig blevet fremført i debatten, at eleverne ikke føler ansvar, og at hærværkskontiene stiger og stiger. Netop at genskabe og tage fat på hele ansvarsproblemet i skolen er afgørende for et positivt resultat også i forhold til indlæringen i skolen.

Ansvarlighed skabes ikke ved forkølede appeller til elever og lærere, men ved strukturforandringer. At det er påkrævet, viser følgende eksempler på opfattelsen af skolens situation; dem har jeg mødt inden for de sidste par uger.

Under overskriften »Det sjove i skolen er sparet væk« viser en omtale af stikprøver foretaget af Skolekontaktudvalget, at lejrskoler, virksomhedsbesøg, gæstelærerordninger og aktuelle undervisningsmidler efterhånden er ukendte begreber i folkeskolen, hvorved den bliver endnu mere indadvendt og tilbagekuende. Jeg har også mødt det hos eleverne, som fra deres kongres i søndags udtalte, at et generelt problem på alle skoler er skoletræthed. Men vi er ikke trætte af at lære noget, vi er trætte af de forhold, som vi har i skolen, sagde de. Når man bliver ved med at

[Hanne Thanning Jacobsen]

trække penge ud af skolen, når lejrskoler forsvinder, når lærere bliver forflyttet, så bliver vi elever også uinteresserede og trætte af at gå i skole.

Det er ikke eleverne, den er gal med, det er skolen, der skal forbedres.

Nogle ønsker formålsparagraffen ændret, men det er ikke dér, problemet ligger. Paragraffen er god nok, men skolen har bare aldrig fået mulighed for at leve op til den, bl.a. på grund af de økonomiske forringelser.

Derfor anser SF det for vigtigt, at vi med denne debat markerer, at Folketinget også har forstået vigtigheden af, at det arbejde, der foregår på de enkelte skoler og i de kommunale skolevæsen, trænger til at få et – med et udtryk brugt af et af Folketingets medlemmer – nødvendigt løft.

(Kort bemærkning).

Kirkegaard (KF):

Der var et par formuleringer i fru Hanne Thanning Jacobsens tale, jeg ikke rigtig forstod; det kunne jo være, at der også var andre, der ikke forstod det, og derfor vil jeg, som det venlige menneske jeg er, give fru Hanne Thanning Jacobsen en chance for at uddybe disse to spørgsmål.

Fru Hanne Thanning Jacobsen sagde i sit indlæg, at hun ønskede, at føjelighed i folkeskolen skulle erstattes af selvstyre. Jeg vil gerne spørge: mener fru Hanne Thanning Jacobsen virkelig, at dagens folkeskoleelev er præget af føjelighed?

Det andet var, at fru Hanne Thanning Jacobsen ville have historisk viden erstattet af forståelse for historiske sammenhænge. Jamen hvordan i alverden kan man få forståelse for historiske sammenhænge, hvis man ikke har historisk viden?

Det var de to ting i ordførertalen, jeg gerne ville have uddybet lidt nærmere, og gerne her og nu.

Desuden vil jeg gerne benytte lejligheden til at stille endnu et spørgsmål. Jeg har læst i avisen, at SF har fået en ny sponsor, nemlig SiD. SiD er jo fremkommet med et uddannelsespolitisk oplæg, som bl.a. indeholder et forslag om at fjerne 10. klasse fra folkeskolen. Jeg vil egentlig gerne have at vide, hvordan SF stiller sig til denne sag.

(Kort bemærkning).

Hanne Thanning Jacobsen (SF):

Jeg skal prøve at svare på de tre spørgsmål, hr. Kirkegaard stillede mig.

Når jeg nævner ordet »selvstyre«, så mener jeg, at eleverne, som det er udtrykt i skolens formålsparagraf og i endnu en paragraf i folkeskoleloven, også får den indflydelse på deres egen hverdag, som loven faktisk udtrykker at de får.

Når jeg brugte udtrykket »historisk paratviden«, så refererede jeg til, at undervisningsministeren f.eks. i sommerens løb har sagt, at det var skrækkeligt, at børnene ikke vidste, hvor Sønderborg lå, og hvad årstallet 1884 ... undskyld, 1864 rummede. Det kalder jeg at have historisk paratviden, ikke fordi jeg ikke synes, at det er rart at vide, hvur Sønderborg ligger, og ikke fordi jeg ikke synes, det er vigtigt at vide, hvad der foregik i Danmark i 1860'erne, men det havde måske været mere spændende og mere vigtigt for eleverne at vide, hvad der foregik i 1863, hvor hele oplægget til krigen i 1864 kom.

Endelig afkræver hr. Kirkegaard mig SFs holdning til SiDs udspil. Jeg vil godt lige knytte den bemærkning til ordene om, at SiD er blevet sponsor for SF, at det er ikke nået frem til SFs folketingsgruppe, så det er en nyhed, jeg hører her i dag i folketingssalen.

SiDs udspil vil jeg bestemt meget gerne se nærmere på. Som det er hr. Kirkegaard bekendt, var SF med i ændringen af og justeringerne af folkeskoleloven, hvad angår 10. klasse, og det er vi fortsat, indtil hr. Kirkegaard måtte høre andet.

(Kort bemærkning).

Kirkegaard (KF):

Jeg mener, at fru Hanne Thanning Jacobsens indlæg bekræftede, at dette med den historiske viden måske nok alligevel er en forudsætning for, at man kan få historisk forståelse.

Så vil jeg godt gøre opmærksom på, at fru Hanne Thanning Jacobsen overhovedet ikke svarede på det, jeg spurgte om. Jeg spurgte: vil fru Hanne Thanning Jacobsen virkelig påstå, at dagens folkeskoleelev er præget af føjelighed? Jeg tror, at adskillige, der færdes i folkeskolen, vil sige det modsatte. Det kan så måske også være overdrevet, men at placere begrebet føjelighed som noget karakteri-

[Kirkegaard]

stisk for dagens folkeskoleelev mener jeg ikke hører nogen steder hjemme.

Og så er jeg da glad for, at jeg kunne præsentere fru Hanne Thanning Jacobsen for en nyhed; det er jo ikke hver dag, det sker her i folketingsalen.

Ole Vig Jensen (RV):

Jeg kunne genkende fru Hanne Thanning Jacobsens citat om, at tiden er inde til, at skolen skal have et løft. Jeg takker for opmærksomheden og interessen.

Jeg vil også godt kvittere over for forespørgerne for, at man tager initiativet til, at vi også i denne samling og på så tidligt et tidspunkt kan få en debat om folkeskolen og folkeskolens forhold.

Jeg har glædet mig over, at Socialdemokratiet lægger stor vægt på, at der er bred tilslutning til det, der skal foretages lovgivningsmæssigt med hensyn til folkeskolen, og det er gentaget i dag. Jeg vil gerne kvittere for, at dette har været muligt for Socialdemokratiet på dette felt – i modsætning til andre områder, hvor der måske var lige så saglig grund og ofte lige så stor nødvendighed for at have den brede tilslutning. Men det er lykkedes på folkeskolens område. Jeg vil derfor også gøre, hvad jeg kan for, at vi kan fastholde bredden omkring det, vi forhåbentlig i fællesskab skal søge fremmet inden for den danske folkeskole.

Jeg må så til gengæld også erkende, at for Det Radikale Venstre er det ikke ganske belejligt, at det lige netop er på dette tidspunkt, forespørgslen kommer. Det har selvfølgelig noget at gøre med, at vi, som vi har bebudet tidligere, netop i den radikale folketingsgruppe og i partiet for tiden arbejder med et udspil på folkeskolens område, som vi i øvrigt vil bestræbe os på kan tage udgangspunkt i noget, der kan samle Folketinget, hvis vi skal træffe nye beslutninger.

Derfor vil mit bidrag i dag være forholdsvis behersket. Jeg vil tillade mig at vente med at præsentere partiets samlede synspunkter, til vi er klar med det udspil, som vi ønsker at præsentere Tinget for.

Hr. Erling Olsen sagde i sin begrundelse for forespørgslen bl.a., at vi har en god folkeskole, men ikke god nok. Det er vi vist alle enige om, og det er også gået igennem de indledende ordførertaler.

Jeg vil godt fremhæve, at vi jo netop igenem de seneste år har taget en række initiativer – undervisningsministeren har nævnt adskillige af dem – som på flere afgørende områder har været med til at forbedre folkeskolens muligheder for at blive en bedre skole.

Den samordnede indskoling er vel overhovedet den vigtigste af disse beslutninger. Jeg kan som andre beklage, at det ikke lykkedes at få igangsat indskolingsordningen permanent, som der er åbnet mulighed for i lovgivningen fra dette skoleår, men jeg er til gengæld overbevist om, at det vil ske fra det kommende skoleår, fra august 1987. Jeg mener, at meldingerne på Danmarks Lærerforenings kongres såvel fra undervisningsministeren som fra Lærerforeningens formand bekræftede, at forhandlingen er genoptaget, og at man formentlig er tæt på at kunne nå et resultat. Den forventning har vi helt oplagt.

Når jeg tillægger den samordnede indskoling og de muligheder, der knytter sig til den, så stor vægt, er det, fordi jeg tror, at der her i virkeligheden ligger indbygget lidt af en reform af folkeskolen. Jeg tror, at det indhold, der er mulighed for at give undervisningen på disse tre klassetrin, vil løse en række af de opgaver, vi ikke tidligere har kunnet klare i folkeskolen, om end der her i Tinget har været bred tilslutning til synspunktet om, at de kreative, praktiske og musiske fag skulle have en stærkere placering i skolen. Det ved vi ikke er lykkedes tilfredsstillende, og det er jo en af grundene til, at vi heller ikke har løst opgaven bare nogenlunde forsvarligt over for de børn i skolen, som vi kunne kalde de svageste elever.

Jeg vil i den sammenhæng også henvise til, at vi jo, endnu før vi vedtog selve indskolingsordningen, som også nævnt af undervisningsministeren gennemførte muligheden for, at man kunne samlæse på disse klassetrin på de små skoler. Det har givetvis været med til at holde liv i en række små skoler og – det være sagt til dem, som er bekymrede over, at de frie, private skoler vokser – har måske også i den sammenhæng været med til at forhindre, at der kom en række nye initiativer af den grund.

Den tredje ting, som jeg synes det er væsentligt at fremhæve, er de ændringer, der er lavet for det 10. skoleår, for 10. klasse, og som jeg mener på samme måde kan være med til at fremme udviklingsarbejdet i folke-

[Ole Vig Jensen]

skolen og måske også på et tidspunkt smitte af på 8.-9. klasse.

Alene de ting, som jeg her har nævnt, synes jeg har været klare forbedringer af folkeskolen, og det ligger vel også indbygget heri, at det også betyder, at der i denne sammenhæng tilføres skolen øgede ressourcer, alene af den grund, at undervisningstimernes antal udvides på det første trin.

Fremtidens skole er mit parti optaget af, også i den udgave, som Danmarks Lærerforening har givet den i sit udspil, fordi vi selvfølgelig må erkende, at selv om den eksisterende skolelov er fra 1975 og vi som sagt har gennemført indtil flere ændringer i den sidste 10-års periode, har samfundet alligevel ændret sig så meget, at denne lovgivning ikke længere slår til og slet ikke vil gøre det, når vi bevæger os ind i det 21. århundrede.

Vi ved, at samfundet udvikler sig med stor hast. Vi ved, at vilkårene for børnene i takt hermed ændres betydeligt, og vi ved navnlig, at et af de problemer, som møder børnene stærkt, er, at kontakten mellem børn og forældre er blevet ringere både kvalitativt og kvantitativt. Der er mindre tid til rådighed for forældre og børn, sådan som vi har indrettet vores arbejdsliv og familieliv.

Derfor er der ingen tvivl om, at netop i skolen er det vigtigt at give børn og lærere gode samarbejdsrelationer; muligheden for at give børnene voksenkontakt ligger altså i det moderne samfund først og fremmest i skolen. Det er ikke meningen – det synes jeg er værd at få understreget – at lærerne skal overtage forældrenes rolle, ingenlunde, men der skal og må gives skolen bedre tid til at tage sig af det enkelte barn.

Jeg vil godt gøre et par bemærkninger til de synspunkter, som er fremsat af Socialdemokratiet. Jeg synes, det er rigtigt, som det blev sagt af hr. Erling Olsen, at samfundet og skolen må bedømmes på, hvordan de behandler skolens svageste elever, i det hele taget de svageste i samfundet. Derfor ligger der en mægtig forpligtelse for os i det arbejde, vi nu skal i gang med, til at give disse børn bedre vilkår i skolen. Vi ved, at for dem er overskriften »grundlæggende kundskaber« ikke nok, om end de ligesom andre børn har brug for at have færdigheder, at kunne besidde redskaber, så de kan klare sig i det moderne samfund. For mig er der ingen tvivl om, at uden at ændre ved skolens orga-

nisation, uden at sikre systemændringer, får vi ikke hjulpet den gruppe af elever.

I takt hermed lægges der også op til et ændret og udvidet undervisningsbegreb, og vi kan vel glæde os over, at der allerede er en pædagogisk udviklingsproces i gang, som vil gøre det muligt at løse disse opgaver bedre i fremtiden.

Jeg har hæftet mig ved, at Socialdemokratiet slår til lyd for helhedsskolen, og med de bemærkninger, der blev gjort af såvel hr. J. K. Hansen som hr. Erling Olsen, mener jeg at det bliver en interessant ting at diskutere. Jeg forstod også, at der var en ret vid opfattelse af begrebet hos Socialdemokratiet.

Når vi er noget betænkelige ved helhedsskolen, er det, fordi den meget nemt går hen og bliver en forlængelse af den eksisterende skole og skoledag for børnene; det bliver de samme børn, der skal være sammen i endnu flere timer i den samme institution. Vi er væsentlig mere optaget af kulturcentertanken, som den f.eks. er kommet til udtryk i Danmarks Lærerforenings udspil om fremtidens skole, men nu er bolden spillet op til en drøftelse af denne side af sagen, og den synes jeg er vigtig.

Jeg har hæftet mig ved, at hr. Erling Olsen i sin begrundelse også sagde, at når det ikke gik så godt i skolen, som det skulle, så hang det sammen med regeringens økonomiske politik. Den bærer mit parti et vist medansvar for, og det hverken kan eller vil vi løbe fra, men det er klart, at det er sværere at samle sig om en dagsorden, som bl.a. har udgangspunkt netop i den forskellige opfattelse – som i øvrigt er forståelig – mellem Socialdemokratiet og nogle af os andre.

I håb om, at man, som det har været muligt tidligere, kunne samle de mange gode kræfter om et emne, som alle i dag – i hvert fald de fleste – har talt konstruktivt om, skal jeg derfor fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Folketinget opfordrer regeringen til at tage konkrete initiativer, der allerede i 1987 kan fremme og støtte udviklingsarbejdet i folkeskolen.

Folketinget går herefter over til næste sag på dagsordenen.«

(Dagsordensforslag nr. D 5).

Første næstformand (Knud Østergaard):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår ligeledes i forhandlingen.

Bente Juncker (CD):

Jeg vil gerne indledningsvis takke Socialdemokratiet, fordi det er kommet med denne forespørgsel.

Forespørgslens formulering kan tolkes derhen, at folkeskoleloven af 1975 ikke længere er tidssvarende. Det mener vi i CD heller ikke den er, og jeg må minde om, at vi stemte imod lovens vedtagelse dengang. Ved talrige senere debatter om emnet har vi givet udtryk for, at de løsninger, man havde stillet op, ikke løste problemerne.

Under forespørgselsdebatten i marts 1982 efterlyste CDs daværende uddannelsesordfører, fru Mimi Stilling Jakobsen, viljen til at gå andre veje end dem, der var fulgt i 20 år, og som gik ud på: væk fra det autoritære, væk fra paratviden, væk fra konkrete krav og pligter!

I folkeskolen blev det at lære at lære opfattet så bogstaveligt, at man overså den lille detalje, at når man lærer at lære, gør man det selvfølgelig for at lære noget. Det er rigtigt, at børn skal lære at lære, også i dag, hvor fremtiden peger i retning af livslang uddannelse ikke blot i form af egentlig videre- og efteruddannelse, men sandelig også derigennem, at man selv er i stand til løbende at følge med og derved erhverve ny viden og kunnen. Det er stadig dette med viden og kunnen, der er det, hvorom alt andet drejer sig i undervisningen.

Tiden ændrer sig og vi med den, men at 2 og 2 er 4, er stadig en kendsgerning, i hvert fald i den almindelige dagligdag, og det er en kendsgerning, at Holstebro er en by i Jylland og ikke på Bornholm. Sådan forholder det sig med det grundlæggende indhold i hele fagrækken.

Folkeskoledirektoratet arbejder for tiden på et oplæg om emnet »Hvad er grundlæggende kundskaber?«, og selv om man kunne spørge, hvad det skal til for, så har det vist sig, at det faktisk er på sin plads.

Ser man på undersøgelsen »Ansgar, hvem er det?« og andre lignende undersøgelser blandt gymnasieelever, opdages det, at det, som man både fra forældrenes, elevernes og

gymnasielærernes side forventer er med i bagagen fra folkeskolen, mangler i katastrofal grad.

Hvad skyldes det så? Er lærerne for ringe? Er børnene for dumme og dovne? Eller er vi for fedtede med folkeskolens økonomi? Nej, her er ingen forklaring. Men meget er ændret i vore børns vilkår som følge af vor ændrede måde at leve på, hvilket ikke har styrket deres baggrund for at være velfungerende skoleelever.

Når man så samtidig har kasseret alt det såkaldt gammeldags uden smålig skelen til, om der deri alligevel lå nogle værdier af gyldighed, og har indrettet formål og krav herefter, så må der på et tidspunkt komme et behov for at spørge: efter at vi nu har prøvet en masse, som nogle troede på, men som viste sig mangelfuldt, hvad gør vi da, som er tidssvarende nu, og som helst kan bære et stykke fremad?

Mindst to ting må erkendes. For det første, at skolens klientel har helt andre vilkår, som får følger for undervisningens udformning. For det andet, at børnene på flere områder er blevet svigtet, fordi man skulle have afprøvet alt muligt, bare det var progressivt.

Børnene blev svigtet, fordi man glemte at sætte grænser, og det gjorde man både i forældrenes opdragelse og i skolens pædagogik. Det smagte af disciplin og autoritet, begreber, der ikke duede, hvor frihed var nøgleordet. Fri opdragelse, ret til selv at bestemme, sådan skulle det være. Man glemte, at ingen frihed opleves, uden at grænserne kendes, og at friheden derved blot føles som ligegyldighed.

I artiklen »Børneliv« i Berlingske Tidende den 22. september i år har børnebogsforfatteren Bjarne Reuter sagt det, så det ikke kan misforstås:

»Det er forældrenes pligt at sætte grænser, og det er forældrene, der slækker på grænserne, efterhånden som de anser, at barnet er modent til at påtage sig et større ansvar.«

På samme måde må der også i skolen sættes grænser. Gør man ikke det, trives ingen fornuftig undervisning, og børnene gør det heller ikke.

Børnene svigtes endvidere derved, at resultatet af 9 eller 10 års skolegang er, at end ikke de mest grundlæggende kundskaber og færdigheder længere er noget selvfølgeligt.

[Bente Juncker]

De ting kan vi hjælpe på vej. Ikke alt kan ændres afgørende med ét slag. En holdningsændring har fundet sted. Det viser den børne debat klart, som i rigt mål løber i denne tid. Vores moralske betalingsbalance over for børnene er sat til diskussion i hele befolkningen. Opsplittethed, ensomhed, familieløshed er fænomener, som også folkeskolen er underkastet. Det gør det ikke let, men der er muligheder for at gøre folkeskolen til et samlende undervisnings- og værested, hvor børnene får både kundskaber, oplevelser, kulturel baggrund, social adfærd og god voksenkontakt, og der kunne nævnes meget andet.

Skolen kan ikke ses isoleret fra familiernes muligheder og måde at indrette sig på med deres børn. Skaber man kvalitetsforbedringer på den side, der generelt hedder »børneliv«, får det automatisk en positiv afsmitning på børnenes skoleliv.

Vi har ca. 2.000 folkeskoler, som skal varetage samfundets undervisningstilbud. Naturligvis kan de ikke være ens, men på væsentlige punkter skal de ligne hinanden. Et citat fra en leder i Folkeskolen siger endvidere herom: »Det er just det gedigne ved folkeskolen her i landet og derfor ikke noget at være undselig over.«

Efter Centrum-Demokraternes opfattelse skal folkeskolen ikke splittes op i 2.000 friskoler som et kommunalt tag-selv-bord. Der skal netop være noget grundlæggende tilfælles. Dette bør fremgå af formålsparagraffen, men også i fagenes grundlæggende indhold må der være et mindstemål af noget fælles, så man som forældre har et klart billede af folkets skole. Hertil hører en forvisning om, at ens børn i hvert fald får et obligatorisk minimum af kundskaber og viden, som alle har brug for, uanset hvilket årstal vi lever i.

At det her betyder noget, understreges af den søgning, der er bort fra folkeskolen. I Gladsaxe er man oppe på, at 17 pct. sender deres børn i privatskoler; at et endnu større antal ønsker at gøre det, såfremt det er muligt, er der ingen tvivl om.

Som allerede nævnt er der sammenhæng mellem folkeskole, børneliv og familieliv. Jeg vil derfor på CDs vegne udtrykke håb om et fremtidigt tæt samarbejde mellem undervisningsministeren og socialministeren. Det vil kunne danne baggrund for et helhedssyn, som kan komme skolen til gode ved, at man drager nogle konsekvenser til fordel for et

trykt børneliv i modsætning til en børnetilværelse som institutionsnomader.

Hver gang der har været en skoledebat her i Tinget, har Centrum-Demokraterne efterlyst en ny formålsparagraf, og det har vi også gjort i dag. Det er vi nødt til at gøre, så ingen tror, at vi har glemt det. I dag indrømmer så den socialdemokratiske ordfører, at formålsparagraffen ingen gennemslagskraft har, og nu skal der altså laves forsøg.

Som vi ser det, har der været forsøg med det siden 1975. Må jeg spørge den socialdemokratiske ordfører: hvor mange år skal der være forsøg, før Socialdemokratiet vil erkende, at den formålsparagraf ikke duer?

Endelig vil jeg godt sige, at når vi taler om en helhed, så lægger vi ikke nogen tanker op om tværfaglighed eller om projektorienteret undervisning. Vi ønsker i CD, at fagene skal forblive fag, og vi mener ikke, at det på nogen måde forhindrer hensynet til en større sammenhæng i skolebørnenes hverdag.

De to dagsordener må vi vente med at omtale til anden runde.

Steffensen (KRF):

Det er udmærket, at vi nu får lejlighed til en debat om folkeskolens både indre og ydre liv, havde jeg nær sagt, allerede her ved begyndelsen af folketingsåret, og Kristeligt Folkeparti vil gerne takke undervisningsministeren for besvarelsen af forespørgslen i dag. Der er efter min opfattelse utrolig mange positive ting i denne besvarelse, både hvad angår det, der er sket i den tid, hvor den nuværende undervisningsminister har siddet ved roret, og det, som man påtænker skal ske.

Det er en kendsgerning, at samfundet er inde i en overgangsfase, hvor den nye informationsteknologi bringer os fra industrisamfundet til det højteknologiske informations-samfund. I den fase er der to muligheder: enten at man lader de sparede ressourcer, der opstår, indgå i besparelsesøjemed, eller at man lader de ressourcer, som derved fremkommer, indgå i at modvirke konsekvenserne af de ændrede opvækstvilkår, som både børn og unge må opleve på grund af den teknologiske udvikling og familiens ændrede situation.

De tiltag, som ministeren bebudede og gjorde rede for, og de resultater, som allere-

[Steffensen]

de foreligger, fortæller noget om, at det er den kurs, vi har været inde i de seneste år, og det er vi i Kristeligt Folkeparti godt tilfredse med.

Vi værdsætter, at der omkring folkeskolen er et meget bredt politisk spektrum, fordi vi er enige i den opfattelse, at hvad angår en så vigtig faktor som folkeskolen – den vigtigste i hele vort uddannelsessystem – er det afgørende, at der er bred politisk opbakning bag de tiltag, der sker ad politisk vej. I en tid, hvor børnene opleves som mere og mere rod-løse og mere og mere frustrerede, er det vigtigt, at man kan få skabt trygge rammer omkring skoledagen og skolegangen. Det er derfor vigtigt, at eleverne også kommer til at opleve en større sammenhæng i deres skoledag.

I hele undervisningsforløbet bør det faglige indhold styrkes, og det vil jeg gerne sige generelt, idet jeg ikke agter at gå ind i det enkelte fag; det er vor opfattelse om det kundskabsmeddelende i almindelighed. Det bør være sådan, at folkeskolen er garant for, at vore elever får kontant viden om de mest elementære ting i vort samfund med sig ud, når de forlader den.

I den sammenhæng er det også vigtigt at påpege det, som vi alle er enige om: at man må søge forældresamarbejdet styrket ad alle kanaler. Vi har i mit parti en idé om, at vi også burde komme frem til, at vi ligefrem kunne inddrage forældre som gæstelærere i skolen i en række sammenhænge. Vi tror, at det vil være med til at styrke det i øvrigt udmærkede samarbejde, der er reglen, formelt opbygget mellem skole og hjem især via skolenævn. Vi tror, at her var en mulighed mere.

Det er vigtigt at gøre klart, at selv om der er en lang række ting, vi gerne vil sikre os at vore børn ved, når det drejer sig om paratviden, eksakt viden, så er de kulturbærende fag i folkeskolen af allerstørste betydning. Jeg tænker her på kulturbærende fag som historie og kristendomskundskab og mange andre. Det er vigtigt at slå fast, at det fundament, som vor skole hviler på, ønsker vi ikke røket ved.

Det er spændende at læse de tanker, som er fremsat i »Fremtidens skole« fra Danmarks Lærerforening. Kristeligt Folkeparti er meget åbent over for disse ting og synes, det er nogle vigtige elementer, der påpeges, og vi vil meget gerne lade dem indgå i den fortsat-

te debat og strukturdebat omkring skolens fremtid.

Det er også vigtigt, at vi giver mulighed for, at den frugtbare vekselvirkning mellem den frie skoles sektor og folkeskolen fortsat kan finde sted. Det er en kendsgerning, at disse to skoleformer har bragt hinanden meget godt. Der er stadig væk meget fra den frie skoles verden, der kunne bruges konstruktivt også i folkeskolen. Derfor ønsker vi primært, at folkeskolen skal være folkets skole, men der skal fortsat være mulighed for, at man kan oprette såvel friskoler som privatskoler på forskelligt grundlag. Det er der jo også bred enighed om. Vi finder, det er vigtigt, at denne brede enighed bevares.

Men midt i alt dette vil jeg gerne nævne én ting i dag, som ikke har været pointeret så meget. Det er dette med at skabe samling omkring det hele. Her tænker jeg på faget familiekundskab. Jeg tror, det ville være godt, om vi kunne få dette placeret lidt klarere og lidt stærkere i folkeskolens dagligdag.

Formålet med noget sådant skulle være, at eleverne erhverver sig større indsigt i og også forståelse for familiens betydning i samfundet. Eleverne skulle i et sådant fag konfronteres med de opgaver og de aktiviteter, som eleverne faktisk føler sig fremmedgjorte over for i familien. Eleverne skulle altså bibringes en forståelse af, at det ikke kun er det lønede arbejde, der er identitetsskabende, men at det såkaldt ubetalte arbejde er lige så nødvendigt for opretholdelsen af livsvigtige funktioner som f.eks. familiens trivsel og dermed også er med til at skabe identitet for den; på den måde kunne man få sat respekt om det ulønnede arbejde. Undervisningen skulle ske med udgangspunkt i et kristent kultursyn og skulle være med til at styrke familielivet, og det skulle medvirke til, at eleverne selv kunne vurdere betydningen af forskellige familiemønstre som den bedste form for den enkelte families ramme.

Familien har overgivet mange af sine funktioner til andre af samfundets institutioner. Det er faktisk således, at det er den følelsesmæssige støtte, det er børneopdragelsen og det er reproduktion samt rekreation og fritid, der er tilbage. Familien er blevet en forbrugsenhed i dagens samfund, hvilket den ikke trives godt med, og børnene trives sandedelig heller ikke godt med en sådan kold forbrugsmønstretsutvikling.

[Steffensen]

Det er nemlig stadig sandt, at fungerer den lille del af en større sammenhæng ikke godt, så er det tvivlsomt, om de større dele fungerer overhovedet. Og man kan betragte familien som en sådan lille del, men den måske allervigtigste i dagens samfund.

Børnene medvirker jo ikke til hjemmets funktioner, og det meste af dagen tilbringes uden for hjemmet. Når de få praktiske gøremål, der er tilbage i familien, skal overstås, må de voksne inddrage deres fritid til dem, og mange af de daglige gøremål er blevet så teknificerede, at de ikke rummer mulighed for et arbejdsfællesskab. Der er så godt som intet produktionsfællesskab tilbage.

Derfor mener vi, at familiekundskab må indplaceres fast i folkeskolen, og det vil vi gerne være med til at få gennemført. Det skulle navnlig være i 8., 9. og 10.-klasserne, men det skulle ses i en integreret sammenhæng med de fag, som vi allerede har: håndarbejde og sløjd og hjemkundskab, ligesom en del af emnerne jo selvfølgelig også kunne tages op i samtdsorientering på 8., 9. og 10. klassetrin.

Faktisk tror vi, at det allervigtigste, både for folkeskolens fremtid og for hele samfundets, er, at vi får skabt en tryk og sikker tilværelse omkring vore børn, så de har en tryk ramme at vokse op i. Denne trykke ramme vil vi gerne at også folkeskolen i højere grad, end tilfældet er, kunne være med til at styrke. Vi tror her, at familiekundskab er et centralt led, der vil have en gavnlig og meget rig indflydelse på alle andre fag i skolen.

Pia Kjærsgaard (FP):

Ca. 25 pct. af folkeskolebarnets vågne tilstand tilbringes i skolen. Derfor er det naturligvis vigtigt, at folkeskolen har tidssvarende muligheder, som det hedder i denne forespørgsel.

Fremskridtspartiet mener, at Folketinget alene skal sørge for, at folkeskolen beskæftiger sig med, hvad den er egnet til, nemlig at bibringe eleverne nyttige grundkunderskaber, sunde arbejdsvaner, flid, orden og god opførsel. Blandt de vigtigste instrumenter i opstramningen af den danske skole indgår hyp-pige karakterbøger, terminsprøver, eksaminer og lektielæsning. Ros og ris er jo nyttige elementer i børns opdragelse. En god karakter for en god præstation inspirerer, og en dårlig

præstation og dermed dårlige karakterer kan anspore til at pukke og gøre sig mere umage for at nå et bedre resultat næste gang. Indterpet viden er et godt redskab som grundlag for selvstændig stillingtagen til komplicerede problemer, man kommer ud for senere i livet, hvor man skal koncentrere sig om det virkelig vanskelige og derfor ikke skal have besvær med den grundlæggende basis i form af stavevanskeligheder, talfremmedhed el.lign.

Vi er meget interesserede i, at folkeskolen bruger mere tid på fremmedsprog – faktisk mener vi, at engelsk skal være obligatorisk fra tredje skoleår og tysk fra femte. Nu kunne jeg forstå på undervisningsministeren, at det overvejes, at fransk skal være muligt fra syvende, og det bifalder vi naturligvis, selv om vi synes, det er lidt beklageligt, hvis man kommer i den situation, at man skal vælge imellem tysk og fransk; vi mener, at der er andre fag, der kunne vælges imellem i stedet for.

Børns fremtid afhænger for en stor del af, hvilken skoleundervisning de har fået; forhåbentlig har den givet den unge en god udgangsposition for den fremtidige plads i samfundet, men der er jo desværre alt for mange, der i stedet kommer ud som sociale tabere. Hr. J. K. Hansen nævnte, at folkeskolen havde en af de smukkeste formålsparagraffer – jeg tror, det var det udtryk, hr. J. K. Hansen brugte, men jeg blev faktisk så befippet, at jeg ikke rigtig fik fat i det. Jeg tror godt, jeg kan sige, Fremskridtspartiet mener, det er en af de mest intetsigende, upræcise og fortolkningsfulde paragraffer, der overhovedet findes. Vi ønsker, at formålsparagraffen i al sin enkelhed skal lyde: folkeskolens formål er at bibringe eleverne nyttige kundskaber, færdigheder, arbejdsmetoder og udtryksformer.

Fru Bente Juncker efterlyste en bedre formålsparagraf, og den skal hermed være givet.

Fremskridtspartiet ønsker, at ny teknologi tillægges betydelig vægt, og det samme gælder datalogi og tekniske færdigheder som f.eks. maskinskrivning, ligesom sundhedslære må være en naturlig del af undervisningen. Det er blot for at påpege, at vi ikke ønsker »den sorte skole«, som muligvis nogle tror. Vi vil naturligvis gerne have de grundlæggende kundskaber som historie, dansk, skrivning og regning udbygget meget mere, men vi er

[Pia Kjærsgaard]

også så fremsynede, at vi udmærket godt kan se, at der skal andre fag ind i dagens skole.

Det må være rimeligt, at skoler får et månedligt statstilskud beregnet efter elevantal, elevernes aldersfordeling og de lokale områders befolkningstæthed. Hvordan den enkelte forældrevalgte bestyrelse så vil bruge dette statstilskud, afgør den naturligvis selv. Vi vil gerne have vidt forskellige skoler, og den enkelte skole kan jo kun være interesseret i at få pengene som statstilskud for at spare på dem, strække dem og bruge dem på den bedst mulige måde. Bruger man penge på f.eks. skolerejser, må man indse, at der skal spares andre steder – det kunne være på skolepsykologen, eller det kunne være ved at bruge bøger og andet undervisningsmateriale lidt længere.

Flugten fra folkeskolen er jo en realitet – det beviser tilgangen til de private skoler. Fremskridtspartiet mener også, at der skal være god mulighed for både friskoler og privatskoler, men når nu Socialdemokratiet har rejst denne forespørgsel med den ordlyd, den har, kan jeg sige, at det, vi ønsker, er, at de penge, vi giver ud, og som Socialdemokratiet garanteret ønsker der skal bruges mange flere af på undervisningssystemet – det mener vi naturligvis ikke – skal bruges på en solid grunduddannelse med en tilføjelse af den fornødne ekspertise på de nye fag og den nye udvikling, som er tilføjet den moderne folkeskole.

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

I de fleste samfund har man oprettet skoler for at sikre sig, at samfundets viden, færdigheder og holdninger overføres fra generation til generation. Udvalget af viden og holdninger bliver bestemt af magthaverne, der bl.a. på den måde befæster deres position – dette gælder også i den danske folkeskole – men derudover er målsætningen at opdrage eleverne til selvstændig vurdering og stillingtagen. De gentagne røster, vi hører nu om præcisering af de grundlæggende kundskaber, skal forhåbentlig ikke bruges til at nedprioritere dette.

Selvfølgelig er viden et vigtigt fundament, men er der noget, både det nutidige og det fremtidige samfund har brug for, er det selvfølgelig selvstændige, kritisk tænkende og handlende mennesker, der kan være medbe-

stemmende på alle samfundslivets områder. Derfor er skolens opgave til stadighed at skabe en vekselvirkning mellem viden og holdninger.

Folkeskolen er i dag imidlertid på mange måder kendetegnet ved forhold, der modarbejder denne målsætning. Vi har lektionsopdelingen, enelæreren, fagopsplitningen, kravet om konkurrence og skolens isolation. Lektioner af 45 minutters varighed præger hele skolens hverdag. Det betyder, at indhold og arbejdsform tilpasses lektionslængden, og det betyder i praksis, at undervisningen trækkes i en boglig-teoretisk retning, og at tingenes sammenhæng forsvinder. At opleve virkeligheden kræver mere sammenhængende tid.

Som skolen i dag er organiseret, er det ofte forbundet med en række praktiske vanskeligheder at afholde f.eks. temauger med mulighed for grundighed og fornyelse, og det er pengene til lejrskoler og ekskursioner, der først bliver skåret væk, når kommunerne skal spare.

Løsningerne kunne være længere arbejdsperioder, et mere fleksibelt opbygget skoleår med mulighed for projektuger og lign., uden at det betyder skemamæssigt koks, samt øgede bevillinger til udadvendte aktiviteter.

Ikke nok med, at hverdagen afbrydes af en klokke hvert tredje kvarter, eleverne skal også omstille sig til en ny lærer og et nyt fag. Skolen er i dag præget af enelæreren: vi har én lærer, én klasse, én lektion, ét fag. Lærere går ind bag den lukkede dør og har hermed eneansvaret for klassens undervisning. Undersøgelser af lærernes arbejdsmiljø viser, hvor belastende denne arbejdsform er for mange lærere. En løsning kunne være et tolærersystem, som giver lærerne mulighed for gensidig inspiration og for tilrettelæggelse af en undervisning, der i høj grad tager hensyn til de svageste. Lønnet tid til samarbejde er selvfølgelig en forudsætning for dette.

Om fagopsplitningen kan man sige, at fagene er en måde at ordne virkeligheden på, for selvfølgelig må der en vis orden til for at få viden om og forståelse for en diffus verden, men spørgsmålet er, om den måde, vi i de sidste mange år har opdelt virkeligheden på, er den mest hensigtsmæssige. Vi mener nej. Fagenes opdeling er medvirkende til at bibringe eleverne en viden om enkeltom-

[Elisabeth Bruun Olesen]

råder uden at knytte disse sammen til helheder, der kan skabe forståelse og overblik.

Danmarks Lærerforening har i sit oplæg »Skolens fremtid, fremtidens skole« nogle løsninger, hvor man opererer med en ny kategorisering af virkeligheden, med kommunikation med omverdenen, praktisk bearbejdning af ting i omverdenen ved brug af redskaber, færdigheder i at indsamle, systematisere og anvende erfaringer om naturen og kulturen, religiøse, etiske, æstetiske, filosofiske og historiske forhold, som bidrager til forståelsen af mennesket og tilværelsen i almindelighed, herunder vor danske tradition og kulturelle identitet.

Vi mener, at disse forslag kunne være et godt udgangspunkt for diskussioner og forsøg, som gerne skulle munde ud i en anderledes kategorisering, som også langt bedre end den nuværende kunne tilgodese VS' pædagogiske holdninger om en sammenhængende undervisning, integration af boglig viden og praktiske færdigheder, af kombination af teoretiske og kreative aktiviteter.

Skolen er en del af samfundet, men samfundet er så sandelig en meget lille del af skolen. Arbejdet med at nedbryde skolens isolation er et sejt stykke arbejde, men det er tvingende nødvendigt, hvis eleverne skal forberedes til medleven i et demokratisk samfund. Dette er svært, når man overvejende skal læse om samfundet i ofte meget forældede bøger. En vigtig del af skolens hverdag burde være masser af virksomhedsbesøg, ekskursioner, gæstelærere udefra, hvor skolen brugte samfundet og samfundet brugte skolen.

Venstre har i Folkeskolen udtalt, at skolen skal være samfundets vigtigste kulturbærende institution. Det lyder da meget flot. Vi synes så, det er fantastisk, at man ikke indser, at en sådan nødvendigvis også må have tilført ressourcer. Hvad hjælper det, at man vedtager en lov om samordnet indskoling, når man ikke vil bruge penge på dens gennemførelse? Hvad hjælper det, at man vedtager en lov om en 10. klasse, der skal styrke udskolingen, når kommunernes reduktion i bloktilskuddene forhindrer gennemførelsen?

Hvis skolen skal gøres tidssvarende, kræver det en politisk og dermed en økonomisk prioritering, og det vil konkret sige øgede bevillinger til undervisningsmidler, lejrskoler, ekskursioner, lærernes videreuddannelse, tid

til samarbejde og igangsættelse af forsøg. Sker dette ikke, er der ikke andet tilbage end ideologisk bragesnak om de grundlæggende kundskaber.

I den forbindelse hørte jeg med megen interesse hr. Kirkegaards krigstrommer, der buldrede om de gamle dyder, om mangelen på almen viden og om de etiske og kristne værdier. Jeg gad egentlig vide, om den måde, disse krigstrommer buldrede på, signalerede, at de Konservative ønsker en tilbagevenden til den sorte skole, og at de Konservative ikke længere ønsker, at man skal samarbejde i Folketinget om folkeskolen.

(Kort bemærkning).

Kirkegaard (KF):

Jeg vil naturligvis lade min venlighed komme også fru Elisabeth Bruun Olesen til gode. Nu har jeg ikke læst i avisen, at SiD er blevet sponsor for VS – der er vel trods alt alligevel måde med galskaben – men jeg vil alligevel på baggrund af fru Elisabeth Bruun Olesens omhu for 10. klasse spørge, om det betyder, at VS tager afstand fra SiDs forslag om at afskaffe 10. klasse.

Endvidere gjorde fru Elisabeth Bruun Olesen nogle bemærkninger om konservative krigstrommer. Jeg ved ikke, hvor ordføreren har det fra; jeg gjorde opmærksom på, at der var nogle værdier i den gamle skolelov, som ikke var blevet erstattet af andre, og at jeg foretrak disse værdier fremfor ingenting, og desuden gjorde jeg opmærksom på, at der var nogle i bagtroppen af den pædagogiske debat, der fortsat grinede ad det synspunkt.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Venlighed er jo altid en god ting – især hvis man mener den – men alligevel tak for ordene.

Jeg kan sige til hr. Kirkegaard, at VS ikke får økonomiske midler fra SiD eller fra SiDs kongres i forbundet, men at vi lejlighedsvis faktisk til valgkampen får nogle af nogle lokalafdelinger. Jeg håber, at de Konservative er lige så åbne med hensyn til den partistøtte, de Konservative får, det plejer de ikke at være.

VS stemte ikke for folkeskoleloven, da den blev ændret. Dermed stemte vi faktisk heller

[Elisabeth Bruun Olesen]

ikke for 10. klasse. Hermed har jeg ikke sagt, at vi ikke ønsker en 10. klasse, men vi vil meget gerne være med til at diskutere de tanker, SiD har om den. Som den fungerer i dag, er den ikke meget værd; vi mener ikke, man får meget ud af den i dag.

Ja, jeg fortolkede hr. Kirkegaards bragende trommer. Det er meget sjældent, jeg har hørt en konservativ holde en så sort skoletale herinde som den, der blev holdt. Jeg bemærkede også, at hr. Kirkegaard ikke havde så megen fantasi, at han forstod, hvad fru Hanne Thanning Jacobsen mente, da hun nævnte ordet føjelighed. Føjelighed handler ikke kun om, at man sidder pænt på sin plads og tier stille. Føjelighed handler også om, at man ikke er i stand til at sætte spørgsmålstegn ved ting i samfundet.

(Kort bemærkning).

Kirkegaard (KF):

Jeg skal for god ordens skyld gøre opmærksom på, at Det Konservative Folkeparti, så vidt jeg er orienteret, ikke modtager støtte fra SiD.

Det Konservative Folkeparti er i øvrigt også positivt indstillet med hensyn til at bevare 10. klasse i folkeskolen. Jeg forstod fru Elisabeth Bruun Olesens svar sådan, at det var et spørgsmål, man ikke rigtig havde taget stilling til i VS: 10. klasse var ikke rigtig noget værd, og så kunne man jo lige så godt afskaffe den. Det synspunkt tror jeg vil vække interesse både her og hisset.

Endvidere taler fru Elisabeth Bruun Olesen om føjelige elever i folkeskolen. Nu skal jeg ikke lægge skjul på, at jeg også selv har en fortid i folkeskolen, og jeg har også mødt føjelige elever i folkeskolen – også for føjelige – nemlig den elevgruppe, som jeg omtalte i min ordførertale var kommet i klemme: den svageste del af eleverne.

Jeg lagde mærke til, at hr. Ole Vig Jensen omtalte denne elevgruppe på en meget positiv måde, og jeg kan give tilsagn om, at vi er særdeles villige til at gå positivt ind i et arbejde for at styrke disse elevers situation. De sidder ofte stille på deres plads og bliver glemte, og det kan vi naturligvis ikke acceptere.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Nu kommer det næppe som en overraskelse for nogen, at hr. Kirkegaard proklamerer, at Det Konservative Folkeparti ikke får støtte fra SiD. Det er egentlig ikke det, der er interessant; det interessante er, hvor man ellers får støtte fra.

VS vil selvfølgelig gerne styrke de svageste elever i skolen. Vi mener bare, man skal gøre det på en anden måde. Vi mener ikke, at man styrker disse elever ved den paratviden, som hr. Kirkegaard omtalte.

Jeg kan huske fra dengang, jeg selv gik i skole – det er faktisk nogle år siden, så jeg har nok været under den gamle skole – hvor vigtigt det var, at man kunne en masse ting udenad. Det kunne jeg også, for jeg var nemlig en meget sød pige – det er piger tit jo – så jeg lærte de ting, man skulle. Jeg har glemt dem siden.

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Jeg vil bare gøre fru Elisabeth Bruun Olesen opmærksom på, at forudsætningen for at kunne sætte spørgsmålstegn er, at man lærer virkelig at formulere sig. Hvis man skal kunne deltage ordentligt i en debat, skal man også kunne udtrykke sig, og man skal have noget grundlæggende viden. Det er netop det, det handler om. Det handler ikke om, at vi skaber føjelige elever, bare fordi vi lærer dem at skelne mellem godt og dårligt og se, hvornår noget har kvalitet. Vi gør dem netop den tjeneste, at de bliver i stand til at sætte alle disse spørgsmålstegn.

(Kort bemærkning).

Kirkegaard (KF):

Det var en fuldstændig overflødig bemærkning, fru Elisabeth Bruun Olesen kom med om, at hun havde været en sød elev i folkeskolen. Det har vi andre overhovedet ikke været i tvivl om var tilfældet.

Men jeg vil gerne som fru Hanne Severinsen gøre opmærksom på, at man hjælper ikke den svage gruppe ved ikke at give dem paratviden, ikke at give dem et passende stort ordforråd eksempelvis. Det er forudsætningen for, at de kan klare sig konstruktivt i deres fortsatte tilværelse og i deres fortsatte uddannelse. Vi skal satse meget på i de kom-

[Kirkegaard]

mende år, at netop denne gruppe bliver hjulpet bedre, end den gør i øjeblikket.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Jeg har også lært engang, at det er en god ting, hvis man lytter ordentligt efter, hvad andre mennesker siger. Jeg sagde faktisk, at viden er et vigtigt fundament, men at man samtidig har brug for selvstændige, kritisk tænkende og handlende mennesker, og at skolens opgave derfor til stadighed var at skabe en vekselvirkning mellem viden og holdninger.

Hvordan hr. Kirkegaard og Venstres ordfører kan have fået det til, at jeg mener, at elever ikke skal lære noget, står som en gåde for mig.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.15.

Mødet udsat kl. 12.06

Mødet genoptaget kl. 13.15

Forhandlingen genoptoges.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Vi har haft en fredelig og tankevækkende debat. Jeg vil gerne takke for, at det virkelig er lykkedes her i dag at koncentrere debatten om skolens indhold. Vi har haft utallige debatter om skolens struktur, om den ene og den anden knopskydning på skolen og om det ene og det andet forslag til forenkling og forbedring. I dag har vi drøftet indholdet, og det var præcis, hvad jeg lagde op til, og det er præcis, hvad jeg synes vi skal gøre i det næste år eller to, for jeg tror, vi gennem en indholdsdrøftelse kan nå frem til en ny start, når det gælder løsningen af de mange knuder, som der er i vores skoleordning. Jeg tænker på problemerne med prøverne, problemerne med orienteringsfagene og de små fag osv. – alt det, som mange har været inde på. Hvis vi skal vedtage ændringer i skoleordningen, som hjælper på disse ting, er det vigtigt, at vi har en forudgående grundig indholdsdrøftelse.

Hr. Erling Olsen gik indgående og godt, synes jeg, ind i den debat, som jeg lagde op til i sommer med særnummeret af tidsskriftet Uddannelse. Han sagde, at han sådan set kunne tilslutte sig mange af de begreber, jeg dér lagde frem – begreberne værdi og indhold, kultur, kundskaber og fornyelse – men at Socialdemokratiet lægger lidt andet i det. Derefter beskrev han, hvad han mente regeringen mente med de ting, der var blevet sagt. Han skildrede mine synspunkter på den måde, at jeg gik ind for kongerækker, salmevers og tyske grammatiske remser. Dette er efter min mening en karikatur af mine synspunkter, og jeg er glad for, at hr. Erling Olsen i virkeligheden også selv modificerede sig – det gør han i hvert fald i de to lange og meget læseværdige artikler, han har skrevet i det socialdemokratiske tidsskrift Ny Politik.

Det, jeg har talt for, er ikke, at vi nu skal have kongerækker, salmevers og tyske grammatiske remser. Jeg har talt om noget andet, nemlig at vi skal være sikre på, at børnene får en historisk dimension ind i deres tilværelse – der er en række historiske begivenheder, som vi skal være sikre på at de alle sammen har en fornemmelse af, med andre ord det, der står i den nye læseplan i afsnittet »Centrale kundskabsområder«. Det er vigtigt for, at børnene, når de hører om landboreformer, opdagelser og vikingetid, ikke skal komme i tvivl om, hvorvidt landboreformerne ligger før eller efter opdagelserne, og heller ikke gerne skulle komme i tvivl om, hvorvidt de ligger før eller efter vikingetiden. Det er altså ikke nok at læse emner og at lære historisk analyse; der er et indhold, som det er vigtigt at alle børn har stiftet bekendtskab med, og det er beskrevet i den nye læseplan. Der står ikke meget om kongerækker – ja, jeg tror ikke, der står noget som helst om kongerækker i den nye læseplan, for det er ikke det, det drejer sig om, og derfor vil jeg gerne have mig denne karikerende beskrivelse frabedt.

Når vi nu får en ny læseplan for faget musik, så kan jeg forsikre på forhånd – og det vil jeg gerne hermed afgøre hen over hovedet på udvalget – at der bliver ikke noget med, at man skal lære salmevers udenad. Det er der ingen der har bedt om, det har jeg aldrig nogen sinde nævnt, og derfor vil jeg opfordre Socialdemokratiet til at lade være med at påstå, at jeg nu vil til at lære børnene salme-

[Undervisningsministeren]

vers udenad; jeg har altid ment, at det var en frugtesløs bestræbelse. Vi skal have børnene til at elske vore sange og salmer, og derfor skal vi synge dem, men de skal ikke læres udenad; det ville være helt meningsløst, og det ville føre til det modsatte resultat.

Tyske grammatiske remser, »durch, für, ohne, um«, eller hvad det nu var, kan man nok have brug for, men formålet er jo ikke at kunne remserne, formålet er at kunne kommunikere med tysksprogede. I det hele taget mener jeg, at vi generelt skal opprioritere sprogfagene, skal give dem en stærkere placering, sådan at f.eks. også matematikere i gymnasiet kan få sprog, og sådan at også Højere Handelseksamen satses lidt stærkere på sprogkundskaberne. Folkeskolen er der god grund til at drøfte ud fra den samme synsvinkel: kan vi styrke sprogundervisningen, kan vi starte med sprogene lidt før? Der er jo visse ting, man er bedst til i barnealderen, f.eks. er man bedre som barn end som voksen til at lære at spille på et instrument, at bruge sin stemme og at få sans for andre sprogs melodier. En af de overvejelser, vi skal gøre os i de kommende år, er måske derfor, hvad det er for ting, børn er bedst til, hvad det er for ting, der bedst læres i barnealderen – det er jo det, vi især skal bruge skoletiden til.

Jeg kan forstå, at fru Hanne Thanning Jacobsen har læst sidste nummer af bladet Folkeskolen. Der er der en hr. Karl Brøcher, som skriver, at det er nyromantik, når jeg synes, at børn skal kende noget til årstallet 1864. Han fremhæver – og det var måske dér, fru Hanne Thanning Jacobsen havde det fra – at året 1863 måske er endnu vigtigere, for det var især i 1863, at danske politikere begik de utålelige dumheder, som førte til nederlaget i 1864. Så fortsætter han med at beskrive, hvorledes krigen i 1864 jo ikke var et lysende eksempel på dansk sammenhold, krigsindsats og dygtig regering, men at 1864 tværtimod var det bedste eksempel på, hvorledes regeringen og befolkningen svigtede, da hæren kom hjem efter nederlaget, og at forsvarets generaler vel også svigtede, måske bortset fra ham, der beordrede tilbagetrækningen. Og så tror denne hr. Brøcher, at det er nogle sandheder, som jeg næsten ikke kan tåle at høre. Han tror altså, at min optagethed af historien skyldes, at historien rummer nogle lysende eksempler til efterfølgelse og

opbyggelse for den unge generation. Hvad i alverden bilder han sig egentlig ind? Ja, nu er han her ikke, men det er da ærlig talt en underlig karikatur at give; den artikel siger noget om hans fordomme og intet om mig.

Som dansk sønderjyde og et menneske, der har været meget optaget af historie igennem lang tid og for øvrigt også har lært lidt om det – bl.a. er jeg blevet undervist af kulturministeren i flere år i netop dansk historie i det 19. og 20. århundrede – ved jeg da godt alt det dér og ved, at det er det, der er det fascinerende ved begivenhederne i 1864. Hvis man vil forstå noget af den folkelige udvikling i slutningen af forrige århundrede, er det altså meget godt at have dette nederlag med i den historiske dimension. Hvis man ikke kender noget til det nederlag, forstår man heller ikke noget af sangtraditionen og den litterære tradition; man forstår ikke, hvorfor danskerne pludselig tog sig sammen i enestående grad, man forstår ikke, hvorfor vi fik en tid i Danmarkshistorien, hvor det groede mere end nogen sinde ellers, på trods af at der intet foregik på Christiansborg. Hele dette ejendommelige kapitel er det meget godt at kende lidt til, ikke så man kan lire det af på ét ben og sige: statsminister Hall trådte til på det tidspunkt, og så rejste Monrad til New Zealand osv.; der er intet mere ligegyldigt. Men det er skæbnefortællingen, det danske folks skæbnefortælling, alle elever bør møde.

Hr. Erling Olsen sagde, at når han taler om paratviden, drejer det sig om kendskab til sammenhænge. Det kan jeg næsten tilslutte mig. Jeg mener bare ikke, vi helt skal se bort fra, at selve dette, at der er noget konkret, der skal huskes, kan være meget sundt. Det er slet og ret en god træning for hjernen, at der er visse ting, der skal indprentes; det får man nemlig hårdt brug for senere, hvad enten man bliver politiker, tekniker eller formand for en kvægavlerforening.

Dernæst siger han, at man gerne vil gå med til krav, men at det skal være eleverne, der selv stiller kravene, og derfor starter han med kodeordet »selvdisciplin«, som også indgår i overskriften på hans seneste artikel i bladet Ny Politik.

Jeg tror ikke, man kan slippe om ved det på den måde ved at sige: vi går ind for krav, men det skal være eleverne selv, der stiller kravene; vi går ind for disciplin, men det

[Undervisningsministeren]

skal være eleverne selv, der bestemmer disciplinen. Det er at snakke udenom. Sagen er, at der fra skolen og ministeriet skal udgå nogle mål og nogle krav. Det er ikke nok, at børnene bliver inde i den verden, de kender i forvejen; den verden skal jo netop åbnes, der skal sprænges nye horisonter, og der skal åbnes for ny erkendelse. Det kan ikke nytte, at man lader børnene selv bestemme, om de vil lære noget om det, de ikke kender noget til. Vi slipper altså ikke for dette med mål og krav; vi slipper ikke for, at formålsformuleringer og læseplaner er vigtige. Men hvad angår spørgsmålet om, hvordan man vil nå målene og kravene, kan vi give skolen større frihed. Det er det, jeg kalder målstyring. Mere målstyring og mindre deltastyring. Altså mere præcise mål- og kravangivelser og til gengæld en mere fleksibel skoleordning.

Nu hører jeg, at Socialdemokraterne går ind for en mere fleksibel skoleordning, hvor man kan lave blokundervisning, altså samle timerne i større blokke, og hvor man kan variere undervisningen fra semester til semester osv. – alt dette, som man har talt om i mange år. Jamen hvis det er noget, hr. Erling Olsen og hr. J. K. Hansen mener oprigtigt, bliver de nødt til at støtte mig i det krav, at vi skal have en årsnorm i folkeskolen. For det er jo igen aftalesystemet, der forhindrer, at det kan blive til noget.

Jeg har nævnt denne afspadseringsaftale, som er til skade for de små fag, bl.a. kristendomskundskab, fordi den fører til, at man bruger fagene til at fylde huller i skemaet med i stedet for at give dem til de lærere, der har størst lyst til, interesse i og forudsætninger for at undervise i dem. Det er igen et eksempel på, at vi skal have saneret aftalesættet. Jeg takker for støtten til dette, og for, at hr. J. K. Hansen siger, vi skal gøre op med 45-minutters tyranniet, at vi skal have et årsskema i stedet for et ugeskema, og at vi skal bruge lærerne på en anden måde. Jamen lad os få det forsøgt; men det kræver altså et nyt aftalesæt.

Der har været talt om helhedsskole, og det var vist hr. J. K. Hansen, som talte om dette nye begreb. Jeg forstår i og for sig godt, at der måtte et scenskift til, da talen kom på helhedsskolen, for det, som hr. Erling Olsen har beskrevet i bladet Ny Politik, tilmeldt både i nr. 5 og nr. 8, og som er en 8-15-skole, er noget helt andet og noget, jeg synes vi

skulle få forsøgt. Det er en tanke om, at alle elever og lærere i de ældste klasser er på skolen fra kl. 8 til kl. 15, hvorved der bliver plads til nogle åndehuller midt på dagen, og hvorved lærernes forberedelse kan foregå i skoletiden i stedet for uden for skoletiden, og så skal der sandsynligvis være en dag om ugen, hvor man bliver lidt længere om eftermiddagen, så man kan snakke med forældrene. Et sådant forsøg ville jeg da meget gerne se gennemført i praksis. Det er jo noget dejligt konkret at gå til, og i forsøget kunne ligge dette, at man ser væk fra hele det aftalesystem, vi har, og i stedet siger: her har vi nogle lærere, her har vi nogle elever, og her har vi en skole med nogle lokaler, lad os så prøve på en frisk, om vi kan gøre det bedre både for lærerne og eleverne. Naturligvis betyder det ikke, at lærerne skal miste noget som helst, men det kan da godt være, at den nuværende arbejdsbyrde er fordelt skævt imellem de forskellige lærergrupper, og det kunne vi jo ved et sådant forsøg prøve at komme ud over.

Jeg vil altså sige ja til, at vi gør forsøg med en 8-15-skole, men begrebet helhedsskole, som det præsenteres af hr. J. K. Hansen, vil jeg gerne høre noget mere om, før jeg siger ja til det, for er det tanken dermed, at den kommunale ungdomsskole nu skal integreres med deraf følgende ændringer i den kommunale ungdomsskoles regler om lærerrekrutering osv.? Betyder det, at der ikke længere skal være et miljøskift, når man går fra skolen over i ungdomsskolen? Det er ét vigtigt spørgsmål, som jeg ved der i hvert fald er en forening af ungdomsskolelærere der vil være stærkt interesseret i at få besvaret.

Man kan også spørge, hvordan det frivillige ungdoms- og idrætsarbejde skal organiseres. Skal de, der skulle have været af sted til badminton og fodbold kl. 15, nu pludselig i stedet for spille badminton og fodbold på den skole, hvor de har tilbragt hele formiddagen? Det vil jeg ikke uden videre gå ind for. Jeg mener, det er godt med et skift midt på dagen. Derved vil disse tilbud, som de unge vælger, også i højere grad få karakter af at være noget selvvalgt, noget, de helt selv har fundet på. Jeg vil altså sætte nogle store spørgsmålstejn ved dette begreb »helhedsskole«, før jeg går ind på det.

[Undervisningsministeren]

Jeg vil også sætte spørgsmålstegn ved tanken om et lærergruppesystem i stedet for et enelærerssystem. Jeg vil gerne lige vide, hvor mange timer børnene egentlig får i et sådant system, før jeg går ind for det.

Efter disse spredte bemærkninger vil jeg for 117. gang sige til fru Hanne Thanning Jacobsen, at der altså ikke er tale om økonomiske forringelser i folkeskolen; der har tværtimod været tale om standardstigninger hele vejen igennem hvert år, og de er endda ikke helt små. Jeg beskrev her fra talerstolen, hvordan standardstigningen det sidste år kan måles på, at klassekvotienten er gået ned fra 17,5 til 17,3. Hvis denne stigning i stedet var blevet brugt til at give børnene flere timer, kunne de have fået en ekstra geografitime i 4. klasse, en ekstra dansktid i 5. klasse og en ekstra musiktime i 6. klasse om ugen. Så meget er standarden steget på ét år. Der er ikke tale om, at kommunerne har sparet, og der er heller ikke tale om, at staten har tvunget kommunerne til at spare på skolerne. Der er tværtimod tale om, at kommunerne uden hensyn til regeringens forskellige sparehensstillinger faktisk har sat standarden i folkeskolen op, og hvis det er sket ved, at man har omprioriteret til fordel for folkeskolen, så har det regeringens velsignelse, men hvis det er sket som led i, at man i almindelighed blæser på den offentlige udgiftstilbageholdenhed, er jeg naturligvis nødt til at være betænkelig ved det.

Det, jeg ville sige ved denne lejlighed, var blot, at der ikke er tale om, at man har taget penge ud af skolen, som fru Hanne Thanning Jacobsen sagde; der er ikke tale om økonomiske forringelser, men om det modsatte.

Til slut vil jeg endnu en gang takke for, at debatten har drejet sig om indholdet, sådan som jeg lagde op til, og jeg vil takke for, at ingen har udtalt sig imod, at vi nu nedsatte et perspektivudvalg til at tænke disse ting igennem; det er naturligvis også ministres ret at gøre den slags. Der er ingen, der på forhånd har accepteret, hvad der kommer ud af det, men jeg fornemmer, at alle har accepteret, at dette er en væsentlig debat, som vi skal bruge tid på i det kommende år.

Erling Olsen (S):

Med den korte tilbageværende taletid er der ikke mening i at gøre det til en detaljeret debat om økonomien, så jeg vil kun nævne, at vi altså fortsat har den opfattele, at folkeskolen mangler de tilstrækkelige midler, og at lærerne er lønmæssigt ladet i stikken.

Men der er tre ting, jeg gerne vil kommentere. Det ene er spørgsmålet om paratviden. Salmeversene blev nævnt som et yderpunkt, men det er klart, at vi ikke bevæger os ved det yderpunkt, og det er lige så klart, at man, når man interesserer sig for sammenhænge, også har brug for at have noget at hænge disse sammenhænge op på. I den forbindelse er det klart, at en sønderjyde må mene, at året 1864 er noget, man skal forholde sig til.

Jeg synes ikke, man skal bebrejde fru Hanne Thanning Jacobsen, at hun nævnte 1884. Det er for os i arbejderbevægelsen et meget vigtigt år, for det var det år, hvor Holm og Hørdum blev valgt til den danske Rigsdag, den første gang vi fik socialdemokratisk repræsentation, så det er en af de ting, der indgår i vores paratviden.

All right, det hele er et spørgsmål om vægtfordeling, og det er noget af det, vi skal diskutere, for vi skal nå frem til noget, som kan samle rimeligt brede flertal, og vi vil altså gerne flytte vægten lidt fra det, vi – karikeret, selvfølgelig – kaldte quizviden, over i retning af det, vi kalder strukturel paratviden.

Når det gælder dette at stille krav, vil jeg også meget gerne gøre op med den forestilling, at vi skulle gå ind for en slapskole. Det gør vi ikke; vi går ind for en skole, der stiller krav til eleverne om at yde deres bedste. Lige meget hvad dette bedste i øvrigt er, skal de anstrenge sig, for at der skal komme noget ud af det. Det, der er hele hensigten med det, er, at de skal være glade i skolen, og den glæde skal de få ved, at de inddrages i en læreproces, hvor de fornemmer, at de kommer til at magte tingene. Vores ønske er altså, at børnene, når de forlader folkeskolen, skal strutte af selvtillid, have evne til og en fornemmelse af, at de kan klare det, de sættes til.

Endelig er der spørgsmålet om, hvad der ligger i fagene, og det er altså dér, vi ønsker at se en sammenhæng. Dér hvor forældre og elever er enige om det, ønsker vi at give dem en helhedsløsning, som vi kalder det, hvor vi siger: lad os give dem en mulighed for ikke

[Erling Olsen]

alene at være til stede, men også at bruge det i den videre pædagogiske udvikling for at se, hvordan vi kan få en sammenhæng mellem de forskellige aktiviteter. Men det skal være et tilbud, og det skal være resultatet af et udviklingsarbejde, hvoraf noget kan foregå på skolen. Jeg synes, vi her har fået nogle åbninger fra undervisningsministeren, som vi må arbejde videre med.

J. K. Hansen (S):

Undervisningsministeren ønskede en nærmere definition af begrebet helhedsskole og stillede det som et spørgsmål. Nu har jeg jo højst 15 minutters taletid her i dag, så det kan være lidt svært at få det redet ud, og det er jo heller ikke sådan, at undervisningsministeren kan stille skriftlige spørgsmål til mig, som jeg kan gøre det til undervisningsministeren. Men jeg skal da gerne tage det op i en debat senere. Lad os gøre det helt klart: vi kunne også godt bruge en heldagsskole. Ordet er blevet brugt lidt i flæng. Det står for os som en eller anden form for pasningsordning, en eller anden form for opbevaringsordning. Vi ønsker, at skolen skal være en helhed fra morgen til aften. Der skal være en sammenhæng i, at børnene leger på skolen, derefter har lektiehjælp et stykke tid, hvorefter der kommer nogle undervisningstimer, lektiehjælp igen og en fritidsundervisning, som har en nøje sammenhæng med det, der er foregået i undervisningstimerne. Det er faktisk dér, vi mener at helheden kommer ind. Og så må en række aktiviteter som f.eks. dem, der skal foregå i eftermiddagstimerne, nødvendigvis være frivillige, for vi må naturligvis ikke med et sådant system stoppe al anden aktivitet uden for skolen; det har aldrig nogen sinde været tanken. Både ministeren og ordførerne for Venstre og de Radikale har udtalt ønske om, at et bredt udsnit af Folketinget støtter folkeskolen. Så må jeg sige, at det måske en gang imellem virker lidt underligt, at undervisningsministeren, som det er tilfældet, faktisk har brugt hele sommeren til at fremlægge nogle ting uden om Folketinget – det må undervisningsministeren også gerne – som helt, i de senere år i hvert fald, har ændret folkeskolen. Den har fået nye læseplaner i historie, dansk, datalære og samtidsorientering, og disse nyliberalistiske ideologier, som jeg kalder dem, kommer så

til udtryk i fagfiksering og et finkulturelt, forældet dannelsesbegreb. Et eller andet sted – det var vistnok i Uddannelse nr. 7 – siger ministeren, at fortiden skal dyrkes, og at vi nøje skal overveje, i hvilket omfang vi skal inddrage børnene i de voksnes problemer; det har f.eks. med atomkrig og udslettelse at gøre. Ministeren siger, at børn naturligt nok mangler proportionssans og overblik, medens ministeren faktisk gør meget lidt ud af, hvad børn skal vide om nutiden; det synes jeg ikke ministeren rigtig gør noget ud af. Det er sådan nogle skolepolitiske ideologier, vi også må have lov til at komme frem med. Selv om vi har et folkeskoleforlig, må vi have lov til at komme frem med vores tanker og vores ideer om, hvordan vi egentlig vil have fremtidens skole.

Ministeren taler meget og meget smukt om OECD-rapporten. Vi er meget enige i det, der står i rapporten, men jeg synes faktisk, at ministeren nogle gange er ved at gøre det modsatte af det, OECD-rapporten fremhæver.

Jeg forstod, at hr. Ole Vig Jensen havde et mægtigt problem, og jeg har også læst i Folkeskolen, at de Radikale nu vil komme med et skolepolitisk udspil. Det fik vi imidlertid ikke så forfærdelig meget at vide om, og det tror jeg heller ikke jeg kan trække ud af hr. Ole Vig Jensen under resten af debatten. Men jeg fangede dog, at hr. Ole Vig Jensen håber på, at den samordnede indskoling kommer på plads. Ja, det gør vi så sandelig også, og det er derfor, vi har foreslået det i vores dagsordensforslag. Jeg mener egentlig også, at hr. Ole Vig Jensen i sommeren 1986 på et eller andet tidspunkt i pressen var ude med et signal om, at det var noget, der skulle ske her og nu eller i hvert fald i dette efterår, og det vil jeg da godt have noget konkret at vide om. Hvad kommer der fra de Radikale på dette område?

Hr. Ole Vig Jensens dagsorden taler om at tage konkrete initiativer. Den er ret radikal, må jeg indrømme, denne dagsorden. Kan vi få at vide, inden vi skal tage stilling til den, hvad det er for konkrete initiativer, hr. Ole Vig Jensen regner med at der i 1987 kommer og støtter udviklingsarbejdet i folkeskolen?

Kirkegaard (KF):

[Kirkegaard]

Hr. Erling Olsen anvendte den formulering, at når eleverne forlader folkeskolen, skal de strutte af selvtillid. Det er jeg meget enig i, i alt fald hvis der er tale om berettiget selvtillid. Jeg tror, det er en væsentlig opgave for skolen at vende janteloven om, så alle eleverne har en fornemmelse af, at de rent faktisk er noget, at de betyder noget, og at de har nogle værdier i sig. Men hvis vi skal nå dette, er vi nødt til at anvende en anden pædagogik over for den svage gruppe i folkeskolen. Den pædagogik, der har været anvendt, har ikke ført til dette resultat, og jeg synes da, det ville være vældig konstruktivt, hvis vi fik en debat om netop dette problem. Det forstod jeg også at hr. Ole Vig Jensen var meget optaget af, og jeg går ud fra, at der vil være meget om dette problem i det oplæg til ændringer af folkeskolen, som de Radikale har bebudet.

Så vil jeg i øvrigt sige, at noget af det meget konstruktive i denne debat i dag faktisk kom fra Socialdemokratiet, fra hr. Erling Olsen. Hr. Erling Olsen kom med en beskrivelse af nogle værdier, nogle elementer, som burde indgå i skolens fælles værdigrundlag. Det er punkter, som jeg kan skrive under på fra ende til anden. Jeg havde måske nok lyst til at supplere med nogle flere elementer, men jeg opfatter det absolut som muligt på baggrund af dette indlæg fra hr. Erling Olsen at finde frem til noget mere konstruktivt om det fælles i folkeskolen.

Så sagde hr. Erling Olsen også noget om begrebet tidsviden uden egentlig at definere, hvad han mente med dette begreb. Jeg opfatter det som noget godt, noget tomt, noget forholdsvis ligegyldigt. Nu ved jeg slet ikke, om man lærer sådan noget i folkeskolen i dag; jeg tror, det sker i overordentlig begrænset omfang. Hr. Erling Olsen ville nedprioritere denne tidsviden. Jeg vil godt vove den påstand, at den i alt fald ikke er der i et sådant omfang, at der er mulighed for at nedprioritere den. Lad os dog få en lidt mere afslappet debat om begrebet viden. Lad os kalde det grundlæggende kundskaber, lad os få beskrevet, hvad vi forstår ved det, og lad os så gå i gang med at få dette begreb opprioriteret i folkeskolen.

Med hensyn til begrebet helhedsskole vil jeg godt sige, at vi ser meget gerne folkeskolen udviklet til at blive et lokalt kulturcenter for børn, en skole, som er åben hele dagen,

og hvor der står tilbud til børnenes rådighed, hvor sløjdlokalet og skolebiblioteket er åbent, osv. Men vi stiller nogle krav til en sådan ordning. Det første krav er, at det naturligvis skal være frivilligt, og det andet krav er, at de frivillige børne- og ungdomsorganisationer fortsat og i øvrigt gerne i forøget omfang skal have mulighed for at komme med deres tilbud til eleverne i form af sådan et kulturcenter. Det behøver jo ikke at være et geografisk kulturcenter; skolen kan godt være et sted, hvor børnene bliver sendt hen til den lokale fodboldklub.

Jeg vil gerne sige om de dagsordensforslag, der er fremsat, at vi ikke kan støtte Socialdemokratiets, bl.a. fordi det vil være fuldstændig umuligt at opfylde punkt 1: at give formålsparagraffen gennemslagskraft. Det anser jeg for at være lige så umuligt som at ophæve tyngdeloven, så det kan vi ikke stemme for. Derimod kan vi støtte de Radikales dagsordensforslag.

Jeg vil naturligvis ikke gøre forskel på oppositionspartierne; derfor vil jeg også spørge hr. J. K. Hansen, hvordan Socialdemokratiets stilling er til det forslag om at fjerne 10. klasse fra folkeskolen, som SiD er kommet med. Jeg forstår, at SiD stadig væk yder penge til Socialdemokratiet, selv om det nu skal dele med andre partier, så jeg vil meget gerne høre, hvordan Socialdemokratiet stiller sig til dette forslag.

Til allersidst vil jeg sige, at jeg i mit indlæg på Det Konservative Folkepartis vegne kridtede banen op, brugte måske også nogle brede streger i denne opkridtning, men vi er i alt fald parat til at smøge ærmerne op og ud fra dette udgangspunkt gå ind i et konstruktivt samarbejde med andre partier i Folketinget om at få en endnu bedre folkeskole.

(Kort bemærkning).

J. K. Hansen (S):

Det glæder mig overordentlig meget, at de Konservative nu også er begyndt at læse SiDs debatoplæg. Jeg synes, de oplæg, som SiD kommer med, er udmærkede. Der er bl.a. et udmærket oplæg vedrørende folkeskolen. Nogle af de synspunkter, der står i dette oplæg, »Skolen er jeres, brug den«, har jeg fremført i dag, og det håber jeg da også at hr. Kirkegaard har læst.

[J. K. Hansen]

SiD er også kommet med et oplæg om en ny ungdomsuddannelse. Jeg synes, det er prisværdigt, at vi har en faglig organisation, der bruger sin tid og ofrer en masse penge på den slags oplæg, og dem diskuterer vi gerne med dem. Vi behøver ikke altid at være enige, men vi diskuterer med dem. Vi går ind for at bevare 10. klasse i folkeskolen. 10. klasse er jo ikke en obligatorisk del af folkeskolen, og derfor har SiD taget den med i sit oplæg.

Hanne Severinsen (V):

Også jeg var glad for hr. Erling Olsens indlæg, fordi han netop fik understreget det, som jeg også synes må være formålet med undervisning: at give eleverne en velbegrunnet selvtillid og virkelig at sørge for, at alle elever får udviklet deres evner fuldt ud. Børn har så forskellige evner. Nogle er gode til noget, andre er gode til noget andet, og det er meget vigtigt, at vi sikrer, at alle bliver udviklet, at alle får nogle muligheder.

Jeg synes i det hele taget, debatten her viser, at meget debat kunne have været undgået, for når vi begynder at se nærmere på, hvad vi egentlig mener med disse ord, er det, som om der har været en tendens til, at man duttede hinanden en mening på, hvis afsind enhver ku' forstå, som Piet Hein siger så udmerket, i stedet for at man prøvede at lytte til, hvad vi egentlig vil. Jeg fornemmer ikke, at der var den helt store forskel, i hvert tilfælde ikke hvad angår målsætningen. Vi kan måske nok være uenige om, hvordan vi når frem til målet.

Også hele debatten om fortid kontra nutid synes jeg nogle gange er temmelig forvrøvet. Hvis man skal forstå den tid, man befinder sig i, må man også vide, hvor man kommer fra. De to ting hører sammen, og naturligvis udelukker det ene ikke det andet. Der har bare været en tendens til – det tror jeg de fleste må give mig ret i – at man i 1970'erne havde en fornemmelse af, at nu levede vi i den bedste af alle tidsaldrer. Derfor var fortiden pludselig uinteressant, og historikere begyndte at have svært ved overhovedet at forklare, hvorfor man skulle læse historie. Derfor gav de sig til at beskæftige sig med kildeanalyse, kritisk læsning og emneorientering, hvilket gjorde, at man til sidst talte om den historieløse historiker. Det tror jeg så-

mænd også de fleste historikere er klar over er en dårlig idé, og derfor er man ligesom svinget lidt tilbage igen.

Jeg tror, vi skal passe meget på, at vi ikke graver for mange grøfter, når der alligevel er så mange grundlæggende ting, vi er enige om. Og netop når det gælder skoleområdet, er det vigtigt, at vi fastholder den grundlæggende enighed.

Jeg vil så også til sidst sige, at vi støtter det radikale forslag om motiveret dagsorden.

Hanne Thanning Jacobsen (SF):

Det forøgede lærerskematimeforbrug har været til debat her i dag, og jeg vil godt sige til undervisningsministeren, at jeg kan ikke se, at en ferieførlængelse for læreren og en opretholdelse af de små skoler, som man her i huset har været enig om, kommer alle børnene til gode. Og det er jo en del af den stigning, for ikke at sige hele den stigning, vi har set.

Ministeren har igen i dag talt meget om afspadseringsaftalen, og jeg synes faktisk, det er skrap, at ministeren bruger lærernes velvilje over for at være fleksible og over for at være solidariske med de arbejdsløse som et led i sit angreb mod noget, som ligger uden for dette hus' rammer, nemlig som aftalestof.

Jeg er enig med ministeren i, at vi skal styrke faget dansk, men at det er klart, at vi i en omstillingsperiode ikke kan skære ned på specialundervisningen.

Ministeren har i sommerens debat og igen i dag stærkt fremført dette med den faldende klassekvotient fra 17,5 til 17,1. Nu arbejder vi ikke med 0,5 og 0,1 børn, så de rent praktiske udslag i dagens virkelighed kan indimellem være svære at få øje på.

Der er mange myter omkring folkeskolen. Jeg synes, at hver gang der bliver talt om salmer og sange, der skal synges, så ligger det tykt i luften, at de ikke bliver sunget. Det er ikke rigtigt. Jeg kender også skolen indefra, og jeg ved, at salmer og sange synges og synges med stor fornøjelse. Den ændring, der er sket, er nok bare børnenes måde at synge dem på. De tillader sig faktisk at synge salmer i en noget anden rytme end den, ministeren og jeg er vokset op med, og de skelner måske ikke så meget mellem, om en salme bliver afløst af en ny salme, eller om en salme bliver afløst af en sang.

[Hanne Thanning Jacobsen]

Så vil jeg sige tak for den historiske redegørelse, jeg fik af ministeren, for både for 1864 og efter 1864. Jeg er absolut ikke uenig i den del af ministerens redegørelse, der skitserer, hvor vigtigt det er at forstå Danmarks situation op til vore dage ved at se på, hvilken betydning nederlaget i 1864 havde. Måtte vi dog ud fra den krig lære noget om, hvilke attituder vi skal indtage i vores sikkerhedspolitik!

Så kan jeg ikke undlade at nævne, at når jeg hev fat i 1864, hr. minister, var det såmænd ikke på grund af hr. Karl Brøcher og hans fordomme, men fordi ministeren selv i sommer startede debatten ved at være meget rystet over, at man på Rungsted Statsskole ikke kendte årstallet 1864.

Jeg vil gerne slutte med at sige tak til hr. Erling Olsen. Med min baggrund og mit politiske ståsted var det jo absolut ikke underligt, at jeg kom til at sige 1884 i stedet for 1864. Det er klart, at arbejderbevægelsens indtog i dette hus i *min* historiske sammenhæng er et meget, meget vigtigt årstal.

Ole Vig Jensen (RV):

Jeg når ikke tilbage til 1864 med mit indlæg, men vil tage udgangspunkt i debatten om formålsparagraffen, som vel nok er startet af undervisningsministeren, men fulgt op af Socialdemokratiet.

Fra radikal side har vi den indstilling, at formålsparagraffen, som den er formuleret, er der ingen grund til umiddelbart at ændre ved, og jeg synes, det er ganske rigtigt at sige, at den er så rummelig, at den ikke er, om jeg så må sige, ført ud i livet helt og fuldt, som vi kunne tænke os det.

Jeg synes derimod, undervisningsministeren gør ret i at rejse debatten, under indtryk af at vi bevæger os ind i et andet samfund – oftest kaldt informationssamfundet – som stiller nogle helt andre og nye krav til befolkningen og herunder også til vore børn og unge. Jeg synes, det er meget rigtigt at tage som udgangspunkt, at her må formålsparagraffen i folkeskoleloven også have en kulturdimension, og en sådan mulig tilføjelse til formålsparagraffen synes jeg det ville være uheldigt hvis forligspartierne på forhånd ville afslå at gå ind i en debat om. Det gør vi ikke i Det Radikale Venstre. Vi behøver ikke at starte en strid om den eksisterende formåls-

paragraf, synes jeg, men vi kan se, om vi på nogle områder måske kan tilføje noget af betydning for fremtidens samfund og dermed for vore børn.

Så skal jeg vedrørende de spørgsmål, der er rejst om disse initiativer i forbindelse med Det Radikale Venstres dagsorden sige, at de i hvert fald i en vis udstrækning vil blive kendt, når vi spiller ud i Folketinget med vores forslag, men jeg skal allerede nu henvise til – og derfor er det ingen tilfældighed, at det er formuleret, som det er – at også ministeren er indstillet på, at der skal tages initiativer; det lagde jeg mærke til i hans tale.

Jeg mener, at tanken om at sætte et forsøgsarbejde i gang i amter og kommuner vedrørende specialundervisningen hvad angår både § 19, stk. 2, og § 19, stk. 1, frem for at sikre flere normaltimer er absolut udmærket. Det er en forpligtelse, som undervisningsministeren meget gerne må tage fuldt alvorligt, og det synes jeg også er indeholdt i det, vi har tænkt på med dagsordenen.

Ministeren nævner også, at han ønsker at tage initiativer, specielt over for de sent udviklede. Det har helt og fuldt vores støtte.

Jeg kan føje til, at vi mener, der er behov for at gå nye veje på en række områder, med den respekt, vi har i Danmark for, at tingene skal gro fra neden, og hvis man ser ud over folkeskolen i dag, er der jo netop meget udviklingsarbejde i gang. Man kan tilmed glæde sig over, at Danmarks Lærerforening og mange af dens medlemmer deltager aktivt i dette arbejde.

Jeg mener, at der i det videre udviklingsarbejde også er behov for at søge udviklet nye samarbejdsrelationer mellem skolens medarbejdere indbyrdes og mellem medarbejderne og forældrene. Vi kunne ønske os forsøg med friere ressourcetildeling til skolerne. Det kan vi muligvis bidrage med herindefra, selv om det i vid udstrækning er en kommunal beslutning og en kommunal kompetence. Forsøg, som nævnt af Socialdemokratiet, med 45-minutters timer er da oplagt. Man kunne føje til: semesteropdelt skoleår, periodelæsning osv. Vi vil, også i det udspil, vi kommer med, lægge afgørende vægt på at give klasselederen en mere central placering i skolearbejdet, og endelig vil vi lægge vægt på, at man – og det kunne være et led i forsøget med en form for helhedsskole – sikrer et alsidigt kultur- og fritidstilbud netop un-

[Ole Vig Jensen]

der overskriften: at søge etableret et lokalt kulturcenter omkring skolerne.

Her er altså mange muligheder. Først af alt bør vi måske gøre en indsats over for den gruppe af børn, som fortsat ikke trives i skolen. Det behøver slet ikke nødvendigvis at være dem, der ofte kaldes sent udviklede. Det kan være nogle af dem, men det er lige så ofte børn og unge, som er truede. De er følelseskolde og forhutlede, og dem har vi et helt særligt ansvar for. Her ser vi gerne et udviklingsarbejde sat i gang, for vi tror, der er uudnyttede muligheder også inden for det felt, hvor vi arbejder i dag.

Så skal jeg endelig til dem, der givetvis også gerne vil vide noget om *det*, sige, at vi i hvert fald vil arbejde for, at der også sættes økonomi bag en del af de udviklingsarbejder, der skal i gang i de kommende år.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Debatten i dag har bl.a. handlet om, hvorvidt man lærer noget i folkeskolen.

Når man ser nogle af de dagsordener, vi får herinde i Folketinget, spørger man, om evnen til kommunikation er noget, alle folketingsmedlemmer og partier har lært. Når man læser Det Radikale Venstres dagsorden, står det i alle tilfælde ikke én lysende klart, hvad Det Radikale Venstre mener. Det kan jeg da godt sige uden at fornærme.

Jeg synes, det er fantastisk, at man skal stemme om en dagsorden, som man konkret ikke ved hvad betyder. Nu blev der åbnet en lille bitte smule for porten, så vi ved lidt om det. Det skulle bl.a. handle om initiativer for sent udviklede, en friere ressourcfordeling, semesteropdeling og også lidt økonomi. Men jeg mener, det er så ukonkret, at vi i alle tilfælde godt vil have noget mere at vide, før vi kan stemme for den dagsorden. Det er svært at stemme imod, at der skal tages initiativer, så det vil vi ikke gøre. Men kunne det, vi ønsker vores folkeskoleelever skal have, nemlig evnen til kommunikation, formidling og formulering, ikke nogle gange få lov til at afspejle sig hos os selv?

(Kort bemærkning).

J. K. Hansen (S):

Jeg skal takke hr. Ole Vig Jensen for de oplysninger, han kom med her om de konkrete initiativer eller tiltag, som Det Radikale Venstre kommer med. Jeg har ligesom fru Elisabeth Bruun Olesen lidt svært ved at fange det helt konkrete i det, men der var dog nogle tiltag, som vi naturligvis kan støtte. Vi ønsker at støtte de svage i folkeskolen, og vi ønsker en ændring af specialundervisningen, så vi kan kun glæde os over, at hr. Ole Vig Jensen også kommer med disse ting.

Så siger hr. Ole Vig Jensen, at han ikke kan støtte vores dagsordensforslag, bl.a. punkt 1 om, at vi ønsker at give folkeskolelovens formålsparagraf gennemslagskraft. Må jeg lige sige tak også for de ord. Jeg forstod, at hr. Ole Vig Jensen og de radikale ikke havde den store lyst til at gå ind i en ændring af folkeskolelovens formålsparagraf, men hr. Ole Vig Jensen kan ikke støtte, at formålsparagraffen får gennemslagskraft. Jeg forstår faktisk ikke, at man kan sige noget sådant. Det er jo netop den, vi mangler. Der er jo ikke nogen retsnorm vedrørende folkeskolelovens formålsparagraf, der er ikke noget regelsæt omkring den, og det er faktisk det, vi har manglet i alle årene, det er faktisk det, vi har behov for.

Jeg skal sige, at vi naturligvis ikke kan stemme imod en dagsorden, der taler om at tage konkrete initiativer, men vi ønsker naturligvis vores egen dagsorden vedtaget. Vi ønsker, at vores dagsorden kommer til afstemning, og derfor kan vi ikke medvirke til den radikale dagsorden.

Bente Juncker (CD):

Jeg vil også sige tak for debatten i dag. Jeg synes, den har været god, og at den har været nyttig.

Så må jeg sige, at jeg er også enig med hr. Erling Olsen med hensyn til værdibegrebet. Den måde, hr. Erling Olsen definerede det på, kan CD også skrive under på, men så er alt egentlig også sagt. Angående indholdsbeskrivelsen ønsker vi noget helt andet, og det har jeg sagt her i dag.

Jeg havde med megen spænding set frem til, hvor langt Socialdemokratiet ville gå, for i tv-avisen i sommer efter det socialdemokratiske gruppemøde var selveste formanden på skærmen, og han sagde da, at nu skulle der tales lidt mere om folkeskolen, nu skulle par-

[Bente Juncker]

tiet interessere sig noget mere for den, og der skulle være disciplin og styr på tingene. Jeg havde derfor med forventning set hen til, at Socialdemokratiet måske gik lidt videre i dag. Men tak i hvert fald for det med værdisbegrebet, det synes jeg var glimrende.

Så spurgte jeg hr. J. K. Hansen, i hvor lang tid man nu skulle eksperimentere. Vi synes i CD, at denne formålsparagraf har kørt længe nok, og vi ser ikke, at der er nogen grund til, at vi skal eksperimentere videre med den. Det har vist sig, at den ikke har slået til, den duer altså ikke, og af samme grund kan vi selvfølgelig ikke stemme for Socialdemokratiets dagsorden.

Med hensyn til Socialdemokratiets dagsordens punkt 3 vil jeg sige, at det regner jeg da med at undervisningsministeren får ordnet i løbet af kort tid. Det er da ikke noget at sætte ind i dagsordenen.

De radikales dagsorden kan vi stemme for.

(Kort bemærkning).

J. K. Hansen (S):

Allerede på et tidligt tidspunkt stillede fru Bente Juncker mig det spørgsmål, i hvor lang tid vi ville foreslå forsøg vedrørende folkeskolen. Nu forstår jeg, at det drejer sig om folkeskolelovens formålsparagraf. Vi mener ikke, der er nogen grund til forsøg hvad angår folkeskolelovens formålsparagraf. Den mener vi bestemt har sin plads, men den mangler noget gennemslagskraft. Derimod bliver jeg da nødt til at sige til fru Bente Juncker, som – ved vi alle sammen – forhåbentlig om kort tid får børn i skolen, at alle initiativer, al udvikling, i folkeskolen kommer nedefra, kommer udefra. Alle disse ting er forsøg, og vi vil blive ved med at have forsøg i vores folkeskole, så længe der er noget, der hedder folkeskole i dette land – og det er forhåbentlig længe.

(Kort bemærkning).

Bente Juncker (CD):

Jeg vil gerne sige til hr. J. K. Hansen, at det er ikke om kort tid, jeg får børn i skole. Jeg har faktisk haft to børn i den danske folkeskole. Den ene går nu i gymnasiet, og den anden går i 10. klasse. Og så har jeg en, der

skal starte om 5 år, håber jeg, omkring den nye indskoling. Jeg ville bare lige rette dette.

Steffensen (KRF):

Den debat, vi har haft i dag, synes jeg har været meget nyttig. For det første har den tilkendegivet holdninger fra en lang række partier, næsten alle, der viser, at man ønsker denne brede politiske baggrund for det, der skal ske vedrørende folkeskolen.

For det andet er der en klar tilkendegivelse af, at ingen i denne sal er imod, at eleverne skal have en solid viden med sig, når de forlader folkeskolen, fordi det er en forudsætning for, at de overhovedet kan komme videre både i uddannelsessystemet og i det praktiske erhvervssystem.

Og for det tredje er det sådan, at denne debat også har tilkendegivet, synes jeg, at der er enighed om, at vi ikke ønsker en holdningsløs skole. Vi ønsker en skole, der fornyr sig i pagt med sin tid, men klart funderes på den kulturbaggrund og de værdier, som vi har fået med som folk.

Jeg synes, dette er overordentlig vigtigt, og i det perspektiv er det også man skal se debatten om en eventuel tilføjelse til eller ændring af – hvad man nu vil – formålsformuleringen. Jeg tror, det er både nyttigt og nødvendigt, at vi går ind i en seriøs debat med hinanden derom for at kunne fremme det formål, som vi alle er enige om.

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Jeg var, i alle tilfælde i overskriftsform, enig i noget af det, undervisningsministeren sagde, bl.a. om nødvendigheden af den historiske dimension. Men så er spørgsmålet, hvordan man opfatter det. Jeg har for så vidt altid fundet det fuldkommen mærkeligt, at når man lærte om Oehlenschläger og guldalderdigterne, så vidste man ikke, hvilken historisk situation de befandt sig i, fordi der tit ikke var sammenhæng mellem det, man lærte i dansk, og det, man lærte i historie.

Ministeren nævnte så også nødvendigheden af at kende landboreformerne. Ja, jeg ved såmænd ikke, hvor vigtigt det er. Jeg ved godt, hvornår stavnsbåndet blev ophævet, men Vesterbrodrengen havde måske mere brug for at vide, hvornår kvartererne blev bygget, hvorfor de blev bygget, og hvorfor de

[Elisabeth Bruun Olesen]

stadig væk står der i dag. Men det behøver der jo ikke at være nogen modsætning i.

Jeg er også enig med ministeren i, at kommunikation og mere sprog er vigtigt. Jeg mener dog ikke, at man lærer sprog ved at kunne »durch, für, gegen, ohne, wider, um« udenad, men tværtimod ved at kunne tale sproget; man skal derfor i langt højere grad satse på talefærdigheden, og det er faktisk det, man ikke gør ret meget i skolen i dag. Der mener man det er vigtigt, at eleven kan sin grammatik, og så glemmer man den anden side. Men igen: hvordan får man de to ting til at hænge sammen?

Viden, mener jeg, har ikke noget at gøre med at terpe paratviden ind. Viden er faktisk også at forhindre, at man får en gold viden. Hvordan forhindrer man det? Hvordan forhindrer man den golde viden, som her og nu måske kan give eleven en god karakter og skaffe ham eller hende prædikatet »god« elev. Eller for at bruge mine egne erfaringer: hvordan forhindrer man, at en elev i naturhistorie kan gå op i brændenælden og få den højeste karakter, man kan få, uden at kunne kende forskel på et egetræ og et bøgetræ? Hvordan får man skabt den sammenhæng?

Jeg mener, at det er nødvendigt at have en sammenhæng mellem de enkelte fag, at man ikke som i dag splitter det op. Det er også kun på den måde, man overhovedet forstår, hvad differentialregning betyder i det virkelige liv. Hvorfor lærer man egentlig sådan nogle mærkelige formler?

Her mener jeg at de ting, ministeren har sagt, peger i den forkerte retning, så man aldrig opnår denne sammenhæng.

Så har jeg forstået, at hr. Kirkegaard er ved at foretage en slags gallupundersøgelse af, hvordan de enkelte partier forholder sig til 10. klasse. Her vil jeg blot præcisere, at VS ikke ønsker at fjerne den frivillige 10. klasse fra lovgivningen. Det sagde jeg ikke noget om. Men vi vil lige så gerne være med til at diskutere med SiD, hvordan man kan bruge den, hvis man ikke bruger den frivilligt i folkeskolen.

(Kort bemærkning).

Ole Vig Jensen (RV):

Jeg vil takke regeringspartierne, fordi de stemmer for Det Radikale Venstres dagsorden, og takke for, at undervisningsministeren

er indstillet på at fremme og støtte udviklingsarbejdet i folkeskolen. Og jeg glæder mig over, at Socialdemokratiet i hvert fald ikke stemmer imod. Så har vi også opnået en situation, hvor der ikke bliver et skel mellem de partier, der hidtil har stået sammen om folkeskolelovgivningen.

Må jeg sige til hr. J. K. Hansen om udviklingsarbejdet, at hvis jeg husker hr. J. K. Hansens første indlæg rigtigt, så efterlyste han netop et udviklingsarbejde i folkeskolen, og derfor er der ikke megen uenighed mellem os. Og da en væsentlig del af udviklingsarbejdet i den danske folkeskole er lokalt forankret og prist af mange – også af OECD såmænd – er der lagt en god grobund for den videre virksomhed, som skal følge denne dagsorden op. Og så skal jeg endnu en gang erindre om, at Det Radikale Venstre på et senere tidspunkt nok skal konkretisere, hvad det er, vi ønsker fremmet i det videre udviklingsarbejde.

(Kort bemærkning).

Hanne Thanning Jacobsen (SF):

For så vidt synes jeg, det er en lidt trist udgang af denne debat, at vi står med 2 dagsordener, som jeg opfatter som temmelig upræcise. Jeg kan da tilslutte mig, at vi skal støtte udviklingsarbejdet i folkeskolen, men jeg er meget bekymret, når jeg hører hr. Ole Vig Jensen sige, at det skal foregå i amter og kommuner, for med den nedskæring, der sker af kommunernes bloktilskud, er jeg meget bange for, at der ikke bliver muligheder for at lave hele folkeskolen til et stort udviklingsarbejde, sådan som SF gerne ser det. Derfor vil vi undlade at stemme til den radikale dagsorden.

Den socialdemokratiske dagsorden er heller ikke alt for præcis, men jeg kan da glæde mig over, at der indholdsmæssigt er noget, som SF er meget enig i. Vi synes også, det er vigtigt, at den samordnede indskoling kommer på plads nu, og vi har i dag fået nogle gode meldinger om, hvad Socialdemokratiet lægger af indhold i helhedsskolen; dem er vi heller ikke uenig i. Derfor vil vi i givet fald kunne stemme for denne dagsorden.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg vil gerne takke hr. Ole Vig Jensen for hans tilslutning til det synspunkt, at formåls-

[Undervisningsministeren]

paragraffen trænger til en tilføjelse, som understreger den kulturelle dimension. Om vi så skal ændre lidt i den formålsparagraf, vi har i dag, ved samme lejlighed, vil tiden vise. Jeg er enig med hr. Ole Vig Jensen i det synspunkt. Jeg sagde også i min tale, at der ikke er noget galt, der er ikke noget, der nødvendigvis skal ud i den nuværende formålsparagraf, men den er mangelfuld, den understreger ikke tilstrækkeligt skolens kulturbærende rolle.

Og så to korte oplysninger til fru Hanne Thanning Jacobsen.

Ferieforlængelsen er ikke årsag til de stigninger i lærerskematimeforbruget, jeg talte om. Derimod har ferieforlængelsen en lille andel i den stigning, som fru Hanne Severinsen talte om, og som var stigningen over de sidste 5-6 år. Det, jeg nævnte, var, at blot i det sidste år er klassekvotienten sat ned fra 17,5 til 17,3, og hvis man i stedet havde øget timetallet, kunne man have fået en ekstra time om ugen både i 4. og 5. og til dels også i 6. klasse.

Afspadseringsaftalen er udtryk for, at man i en periode med stigende lærerarbejdsløshed ville forsøge at hjælpe de arbejdsløse lærere. Den er udtryk for en prisværdig bestræbelse, som der er grund til at tage hatten af for. Det har jeg gjort, både i dag og på Lærerforeningens kongres, men nu er tiden løbet fra den. Lærernes beskæftigelsessituation er bedre, fordi den almindelige beskæftigelsesfremgang også har hjulpet på lærernes beskæftigelse, og der er sket det, at vi i dag i højere grad har blikket åbent for de store ulemper, der er ved denne afspadseringsaftale, nemlig at den gør de små fag, herunder meget ofte også de kreative og humanistiske fag, til skemaudfyldningsfag, fremfor at de går til de lærere, som har lyst til og forudsætninger for at undervise i dem.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 5 af Ole Vig Jensen (RV) (se foran)

vedtoges enstemmigt med 62 stemmer (KF, V, RV, CD, KRF og FP); 59 (S, SF og VS) stemte hverken for eller imod.

Hermed var følgende forslag bortfaldet:

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 4 af J. K. Hansen (S) (se foran).

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

6) Første behandling af lovforslag nr. L 37:

Forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen. (Ophævelse af revisionsbestemmelse vedrørende skolefritidsordninger).

Af undervisningsministeren (Bertel Haarder).

(Fremsat 9/10 86).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

J. K. Hansen (S):

Det lovforslag, vi har til behandling nu, er jo forslag til lov om ændring af folkeskolen om ophævelse af en revisionsbestemmelse, som blev sat ind ved lovens vedtagelse i 1984.

Jeg skal sige, at i Socialdemokratiet har vi hverken lod eller del i denne lov. Vi sagde i betænkningen til lovforslagets anden behandling, at vi måtte afvise lovforslaget som utilstrækkeligt. »Den væsentlige mangel er,« sagde vi dengang, »at der ikke søges skabt indhold og en sammenhæng for barnet i dets hverdag, men at der her alene søges skabt en ren opbevaringsordning.«

Jamen det er jo faktisk det, vi lige har debatteret under den foregående sag, altså under forespørgslen. Vi har bestemt ikke ændret holdning til denne lov. Vi mener stadig væk, det er en dårlig lov. Nu kunne vi jo sige, at hvis vi så bare lod regeringen og andre om det, fik man jo sin lov vedtaget. Vi kan ikke gå med til, at denne revisionsbestemmelse ophæves, men nu forstår vi, at det er kommet lidt bag på ministeren, eller at ministeren har sovet i timen, hvad ved jeg? Vi synes ikke, at de oplysninger, som står i bemærkningerne til forslaget, kan være rigtige, så vi vil godt give ministeren en chance, og den vil vi lægge op til i det kommende udvalgsarbejde. Vi mener, at ministeren kan få lov til at få udsat revisionen til først i oktober måned 1987.